

Evaluatie OK-puntenaanpak

De beleidslogica beschreven en getoetst

Sander Flight
Manja Abraham
Frank Voorbij

In opdracht van
Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum, *Ministerie van Veiligheid en Justitie*
GGD Rotterdam

Evaluatie OK-puntenaanpak

De beleidslogica beschreven en getoetst

Amsterdam, 3 december 2010

Sander Flight
Manja Abraham
Frank Voorbij

Inhoudsopgave

Management samenvatting	3
English summary	5
1 Inleiding	7
1.1 Wat is een OK-punt?	7
1.2 Onderzoeksvragen	7
1.3 Theorie, implementatie en effectmeting	8
1.4 Onderzoeksmethoden	9
2 Zinloos geweld	10
2.1 Zinloos geweld	10
2.2 Afzijdige omstanders	10
2.3 De Stichting Meld Geweld	11
3 Beleidslogica OK-puntenaanpak	14
3.1 Beleidslogica OK-punten	14
3.2 Aanpak 1: Handelingsperspectief	16
3.3 Aanpak 2: Veilige haven	20
4 Toets van de beleidslogica	22
4.1 Literatuur	22
4.2 Praktijk	25
5 Implementatie	29
5.1 Rotterdam	29
5.2 Landelijke aanpak	30
5.3 Amsterdam	31
5.4 Tilburg	32
5.5 Randvoorwaarden	33
6 Meten doelbereik	35
6.1 Middelen	35
6.2 Directe doelen	35
6.3 Einddoelen	36
7 Conclusie	37
Bijlagen	
Bijlage 1 Leden begeleidingscommissie	41
Bijlage 2 Interviews	42
Bijlage 3 Geregistreerde geweldsmisdrijven	43
Bijlage 4 OK-punten elders en vergelijkbare initiatieven	46
Bijlage 5 Opvang slachtoffers	50
Bijlage 6 Resultaten quick scan	52

Management samenvatting

OK-punten

De Stichting Meld Geweld richt sinds 2003 OK-punten op. Dit begon in Rotterdam, maar inmiddels zijn er in totaal bijna vierhonderd OK-punten in ten verschillende gemeenten. De OK-punten zijn een instrument om de cultuur van afzijdigheid om te buigen naar een cultuur van betrokkenheid. OK-punten bieden ook een veilige plek aan mensen die slachtoffer of getuige zijn van geweld op straat of zich op een andere manier onveilig of bedreigd voelen.

OK-punten zijn gevestigd in voor het publiek toegankelijke lokaties als horeca, winkels, bibliotheken of wijkgebouwen. OK-punten moeten zich houden aan een aantal richtlijnen, bijvoorbeeld dat er tijdens openingstijden altijd minstens één OK-medewerker aanwezig moet zijn en dat er aan de gevel een verlicht OK-bord moet hangen. Op initiatief van de politie krijgt elk OK-punt ook een unieke code die gekoppeld is aan de meldkamer (zie verder hoofdstuk 2).

Plan- en procesevaluatie

De Ministeries van Justitie en Binnenlandse Zaken hebben in 2007, 2008 en 2009 subsidie toegekend aan de Stichting Meld Geweld om de OK-puntenaanpak in vier pilotsteden uit te testen¹. Het Wetenschappelijk Onderzoeks- en Documentatie Centrum van het Ministerie van Justitie gaf DSP-groep opdracht een plan- en procesevaluatie uit te voeren. Het doel hiervan is te ontdekken hoe de OK -puntenaanpak kan bijdragen aan een afname van publiek geweld. Het betreft dus geen effectevaluatie. In het onderzoek zijn achtereenvolgens de volgende stappen gezet:

- Reconstructie beleidslogica (hoofdstuk 3)
- Literatuurstudie, interviews en een quick-scan in Rotterdam op zoek naar bewijs voor de beleidslogica (hoofdstuk 4)
- Onderzoek naar de implementatie van de OK-puntenaanpak in Rotterdam, Amsterdam en Tilburg (hoofdstuk 5 en bijlagen)

Conclusie

De medewerkers van de Stichting Meld Geweld werken met veel inzet aan de OK-puntenaanpak in Rotterdam en daarbuiten. De OK-punten bieden gemeenten, ondernemers, politie en burgers de mogelijkheid maatschappelijke betrokkenheid te tonen. Iedereen die meedoet kan concreet, zichtbaar en op een positieve manier iets doen tegen publiek geweld, helpen de mentaliteit van afzijdigheid om te buigen en te werken aan empowerment van slachtoffers. Diverse burgemeesters en korpschefs zetten zich persoonlijk in voor de OK-punten.

Noot 1 Op 15 juli 2010 heeft de Minister van Justitie de subsidieaanvraag afgewezen voor een vervolgsubsidie voor verdere uitbreiding van het aantal OK-steden en de voortzetting van de ondersteuning van de bestaande pilotsteden. Het is aan de steden zelf om verder gestalte te geven aan de OK-punten en nieuwe steden die OK-punten willen opzetten kunnen gebruikmaken van het in de pilot ontwikkelde instrument, aldus het Ministerie.

Handelingsperspectief

Het bieden van een handelingsperspectief aan mensen die als slachtoffer of getuige worden geconfronteerd met geweld is het belangrijkste spoor in de OK-puntenaanpak. Mensen moeten 'weten wat ze te doen staat als het om geweld gaat'. Dit is in theorie aannemelijk: eerder wetenschappelijk onderzoek heeft laten zien dat het veiligheidsgevoel verbetert als mensen een handelingsperspectief krijgen. Ook is het, wederom in theorie, aannemelijk dat mensen met behulp van een training eerder gewenst gedrag zullen vertonen en daardoor bijdragen aan een cultuur van betrokkenheid en – op termijn – een veiliger gevoel.

Op basis van de huidige praktijk moet echter worden geconcludeerd dat het niet aannemelijk is dat de OK-puntenaanpak zo werkt. De publiciteitscampagnes en de OK-trainingen gaan namelijk over het opvangen van slachtoffers en niet over gedragsverandering in het algemeen. Het spoor van het handelingsperspectief *kán* dus werken, maar op dit moment is het op basis van de praktijk niet aannemelijk (zie hoofdstuk 6).

Veilige haven

Het bieden van een veilige plek aan mensen die slachtoffer of getuige zijn van geweld op straat, is het tweede spoor in de OK-puntenaanpak². Dit deel van de beleidslogica is ook in theorie wel, maar in de praktijk niet aannemelijk. Uit een rondgang langs 57 OK-punten in Rotterdam bleek dat in een jaar tijd drie personen waren opgevangen. Als we dat ophogen naar de 230 OK-punten in heel Rotterdam, komen we tot een schatting van maximaal twintig personen per jaar³. In Rotterdam gebeuren jaarlijks circa tienduizend geweldsincidenten op straat: ongeveer één op de vijfhonderd slachtoffers wordt dus opgevangen in een OK-punt. Alle hiervan afgeleide directe en indirecte doelen, zoals meer meldingen aan de politie en een grotere (gepercipieerde) pakkans voor daders, worden dus ook niet bereikt (zie hoofdstuk 3 voor de beleidslogica, hoofdstuk 4 voor de toets en hoofdstuk 7 voor de conclusie).

Randvoorwaarden

De ervaringen met de OK-puntenaanpak in Rotterdam, Amsterdam en Tilburg laten zien aan welke randvoorwaarden moet worden voldaan om de OK-puntenaanpak in te kunnen voeren en vol te houden (zie ook hoofdstuk 5):

- Structurele steun vanuit het (gemeente) bestuur of een andere overheid,
- Deelnemers aan de OK-punten en trainingen moeten enthousiast zijn en blijven,
- Het actief houden van bestaande OK-punten (beheer) moet minstens zoveel aandacht krijgen als het werven en oprichten van nieuwe OK-punten, en
- Er moet een gevoel van urgentie zijn over de aanpak van publiek geweld.

Noot 2 De Stichting Meld Geweld gaf aan dat het bieden van een veilige haven géén doel is van de OK-punten en dat het succes van de OK-aanpak hier dus niet aan moet worden afgemeten. De reden om de veilige haven toch als doel op te nemen in deze evaluatie, is dat de betrokken gemeenten, politiekorpsen, ministeries en veel OK-medewerkers opvang wél als een belangrijk doel van de OK-puntenaanpak beschouwen. Daarnaast is opvang in de OK-communicatie zelf wel degelijk een doel dat wordt benadrukt.

Noot 3 De Stichting Meld Geweld komt zelf overigens tot een schatting van tachtig personen per jaar.

English summary

OK Points

Stichting Meld Geweld (the Report Violence Foundation) has been establishing OK Points since 2003. The scheme was initially launched in Rotterdam, and has since expanded to include nearly 400 OK Points in ten different municipalities. OK Points are a way to transform the culture of aloofness and division into a culture of involvement and togetherness. OK Points provide a safe haven to victims of and witnesses to violence in public, or people who otherwise feel unsafe or threatened.

OK Points are located places that are accessible to the public such as bars, restaurants, shops, libraries or municipal buildings. OK Points must comply with a number of guidelines, e.g. that at least one employee must be present at each OK Point at all times, and that an illuminated OK Point sign on the front of the building must indicate the presence of each OK Point. Upon initiative of the police, every OK Point must also have a direct connection to the police incident room via a unique code (see Chapter 2 for further information).

Evaluation of Plan/Process

In 2007, 2008 and 2009, the Ministry of Justice and the Ministry of the Interior granted subsidies to Stichting Meld Geweld (the Report Violence Foundation) for the purposes of a pilot scheme in four cities. The Scientific Research and Documentation Centre of the Ministry of Justice commissioned the assignment to carry out an evaluation of both the plan and the process. The objective of this was to discover how the OK Point scheme can contribute to the reduction of violence in society. It is therefore not an impact evaluation. The evaluation consisted of the following consecutive steps:

- Reconstruction of policy logic (Chapter 3)
- Literature investigation, interviews and a quick scan in Rotterdam to find proof of the policy logic (Chapter 4)
- Investigation of the implementation of the OK Point scheme in Rotterdam, Amsterdam and Tilburg (Chapter 5 and appendix).

Conclusion

The employees of Stichting Meld Geweld make a considerable contribution to implementing the OK Point step-by-step approach in Rotterdam and the other cities included in the scheme. The OK Points provide an opportunity for municipalities, entrepreneurs, police officers and citizens to show their level of involvement in society. All participants can make a concrete, visible and positive contribution to reducing violence in society, breaking down the aloof, divided social mentality and empowering victims of violence. Numerous mayors and regional police chiefs have made significant personal contributions to the OK Point scheme.

Dealing with violence

Offering a perspective for dealing with violence to victims of or witnesses to violence is the most important principle behind the OK Point scheme. The objective is to ensure that people “know how to handle violent situations”.

The theory is sound: scientific research has shown that the feeling of security rises when people know what to do in the event of such situations. It is also theoretically plausible that people who undergo training will be more likely to display the desired conduct in such situations, which will contribute to a culture of involvement and – in the long-term – a greater feeling of public safety.

Based on current practice, however, you can only conclude that this is not a plausible consequence of the OK Point scheme, as the training received by OK staff and the publicity campaigns focus on providing relief to victims and not general behavioural changes. The provision of a method for dealing with violence is therefore a plausible objective, but it is not achievable based on current practice (see Chapter 6).

Safe haven

Offering a safe haven to victims of or witnesses to street violence is the second principle of the OK Point scheme. This part of the policy logic is also theoretically, but not practically, plausible. A survey carried out in Rotterdam showed that in one year, the 57 OK Points surveyed offered shelter to just three people. If we assume this figure to be representative, then the number of people offered shelter by the 230 OK Points in Rotterdam comes to a maximum of 20 per year. In Rotterdam, around 10,000 violent incidents take place in public every year. This means that at most, just one in 500 victims of violence seek shelter at an OK Point. This means that all of the direct and indirect objectives, such as increasing the number of incidents reported to the police or increasing the likelihood (or perceived likelihood) of catching the perpetrators are not being achieved.

Conditions

The experiences gained from the OK Point schemes in Rotterdam, Amsterdam and Tilburg demonstrate the conditions that must be satisfied in order to implement and maintain an OK Point programme:

- Structured support from the management, municipal government and other government authorities.
- Users/employees of the OK Points and participants in the OK training must be enthusiastic about the scheme.
- Management and maintenance of existing OK Points must receive at least the same amount of attention as the establishment of new OK Points.
- There must be a sense of urgency for tackling public violence.

1 Inleiding

1.1 Wat is een OK-punt?

OK-punten zijn openbare en voor het publiek toegankelijke lokaties, zoals horecavestigingen, winkels, wijkgebouwen, overheidsgebouwen of bibliotheken, waar een veilige plek wordt geboden aan mensen die zich bedreigd voelen of slachtoffer/getuige zijn van geweld. De OK-puntenaanpak is in 2003 in Rotterdam begonnen als een initiatief van de Stichting Meld Geweld en maakt deel uit van een bredere campagne die erop gericht is de kennis over wat je kan doen als je met geweld wordt geconfronteerd (als slachtoffer of getuige) te verbeteren. De OK-puntenaanpak bestaat volgens de website van de Stichting Meld Geweld uit vier 'ingrediënten':

1. Opvang slachtoffers en getuigen geweld

Goede opvang van slachtoffers is essentieel voor het verwerkingsproces van personen die betrokken zijn bij geweld. Bij een OK-punt kunnen getuigen en slachtoffers hun verhaal kwijt en worden ze serieus genomen als ze aankloppen voor hulp.

2. OK-trainingen

Voordat een organisatie OK-punt kan worden, moeten medewerkers de OK-training volgen. Zij leren omgaan met situaties die zich in de praktijk kunnen voordoen en hoe een slachtoffer zich voelt. Bij goede afronding van de training ontvangt de cursist een OK-diploma en het OK-punt een certificaat.

3. Meldcode politie

Bij het OK-certificaat hoort een unieke code die is gekoppeld aan de meldkamer van de politie. Als deze code wordt genoemd bij een telefonische melding aan de politie, verschijnen de adresgegevens van het OK-punt op de monitor. De politie weet dan dat het om een serieuze melding gaat en zal adequaat handelen. Deze meldcode is, zoals gezegd, een initiatief van de politie.

4. OK-bord aan gevel

Dit is niet alleen nodig om slachtoffers en getuigen de weg naar een OK-punt te wijzen. Volgens de Stichting Meld Geweld geven de borden ook het signaal af dat er een einde moet komen aan geweld op straat en dragen zij bij aan het ombuigen van de cultuur van afzijdigheid naar een cultuur van betrokkenheid in onze samenleving.

1.2 Onderzoeksvragen

Het Wetenschappelijk Onderzoeks- en Documentatie Centrum van het Ministerie van Justitie vroeg DSP-groep een beleidsevaluatie uit te voeren om te ontdekken hoe de OK-puntenaanpak kan bijdragen aan een afname van publiek geweld. De resultaten moeten bruikbaar zijn voor een verbetering van de Rotterdamse aanpak en in andere steden.

Deze vragen stonden centraal in het onderzoek:

1. Hoe is het programma georganiseerd, welke ketenpartners zijn betrokken en welke rol spelen zij? Welke knelpunten doen zich voor?
2. Wat is de achterliggende beleidsgedachte achter de OK-puntenaanpak in Rotterdam?
3. Welke onderwerpen moeten worden opgenomen in het evaluatiekader en met welke indicatoren kunnen deze worden gemeten?
4. Zijn de directe doelen gerealiseerd en kunnen er al uitspraken worden gedaan over einddoelen?
5. Wat kunnen Amsterdam en Tilburg en andere steden leren van de Rotterdamse ervaringen?

Het is belangrijk op te merken dat dit onderzoek geen effectevaluatie is. Het Ministerie van Justitie wilde antwoord op de vraag hoe de OK-puntenaanpak *mogelijk* bijdraagt aan een afname van publiek geweld. De achterliggende mechanismen van het programma zijn daarom in een beleidslogica uitgewerkt en beoordeeld op logische consistentie en empirische houdbaarheid. Er worden geen harde uitspraken gedaan over het doelbereik, omdat de daarvoor benodigde informatie alleen via aanvullend onderzoek kan worden vergaard.

1.3 Theorie, implementatie en effectmeting

Elk programma zoals de OK-puntenaanpak kan op drie manieren 'mislukken': een onjuiste beleidslogica, een gebrekkige implementatie of een verkeerde effectmeting. Die moeten goed worden onderscheiden.

1 Beleidslogica

De beleidslogica achter een programma zoals de OK-punten moet theoretisch juist zijn. Veel programma's en projecten worden uitgevoerd op basis van een impliciete beleidslogica die vanzelfsprekend lijkt. De mechanismen die in werking zouden moeten treden moeten expliciet worden benoemd. Als de beleidslogica niet aannemelijk is of zelfs aantoonbaar niet effectief, kan de interventie niet het bedoelde effect hebben.

2 Implementatie

Als de beleidslogica achter een bepaald programma klopt, betekent dat niet automatisch dat het beoogde effect wordt bereikt. Het programma moet ook goed worden geïmplementeerd. De beoogde doelgroep moet worden bereikt, de medewerkers moeten hun werk goed doen, et cetera. Als de implementatie niet goed is, kunnen de mechanismen uit de beleidslogica niet in werking treden en wordt het gewenste effect dus ook niet bereikt.

3 Effectmeting

Er is nog een derde manier waarop een programma als de OK-puntenaanpak kan 'mislukken'. De beleidslogica kan prima in orde zijn en de implementatie ook. Maar als bij het meten van de effecten fouten worden gemaakt, is de conclusie toch dat het programma niet werkt. Dit is bijvoorbeeld het geval als politieregistraties worden gebruikt om het aantal geweldsmisdrijven te meten. Meer aandacht van de politie voor geweldsmisdrijven leidt vaak tot een *stijging* en niet een daling van de ge-

registreerde criminaliteit. Bij elke evaluatie moet dan ook terdege rekening worden gehouden met dit soort meetfouten.

In deze plan- en procesevaluatie gaat het om alledrie de bovenstaande aspecten: er is op theoretisch niveau vastgesteld hoe de aanpak zou moeten werken, vervolgens is gekeken hoe er in de praktijk wordt gewerkt (in Rotterdam, Amsterdam en Tilburg) en middels een quick-scan in Rotterdam is enig empirisch materiaal verzameld (voor een echte effectmeting is aanvullend onderzoek nodig – zie hoofdstuk 6).

1.4 Onderzoeksmethoden

Voor dit onderzoek zijn verschillende methoden van onderzoek ingezet:

- Diepte-interviews met:
 - Stichting Meld Geweld
 - Gemeenten Rotterdam, Tilburg en Amsterdam
 - Politie Rotterdam-Rijnmond en Amsterdam-Amstelland
 - Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid
 - De Twern, de organisatie die de OK-punten in Tilburg oprichtte
 - Onafhankelijke wetenschappers
- Quick scan OK-punten in Rotterdam
 - Beoordeling 57 OK-punten op uiterlijke kenmerken
 - Gesprekken met 33 OK-medewerkers
 - Gesprekken met 20 willekeurige voorbijgangers
- Analyse registraties bij de politie Rotterdam-Rijnmond.
- Bestuderen van (wetenschappelijke) literatuur, beleidsdocumenten, jaarverslagen en websites.

De beleidslogica is opgesteld en vervolgens in een aantal rondes aangepast op basis van reacties van medewerkers van de Stichting Meld Geweld, wetenschappers en de begeleidingscommissie.

2 Zinloos geweld

In dit hoofdstuk blikken we kort terug op het einde van de vorige eeuw toen 'zinloos geweld' bovenaan de lijst van maatschappelijke problemen stond. We gaan in op de oprichting van de Stichting Meld Geweld en beschrijven de belangrijkste momenten in de ontwikkeling, inclusief het ontstaan van de OK-puntenaanpak.

De informatiebronnen die voor dit hoofdstuk zijn geraadpleegd zijn interviews met diverse personen die betrokken waren bij de oprichting van de OK-punten in Rotterdam en bij de invoering in Amsterdam, Tilburg en landelijk. Daarnaast zijn beleidsdocumenten, jaarverslagen, websites en kranten geraadpleegd.

2.1 Zinloos geweld

Ruim tien jaar geleden was Nederland plotseling in de ban van 'zinloos geweld'. De term werd geïntroduceerd door politiechef Cees Bangma die in de krant reageerde op de moord op Meindert Tjoelker in 1997 in Leeuwarden. Bangma deed in de *Leeuwarder Courant* naar aanleiding van deze moord een oproep tot inachtneming van één minuut stilte tegen dit 'zinloze geweld'.⁴ De landelijke media pikten het verhaal op en in heel Nederland gaven mensen gehoor aan de oproep. Een nieuw begrip was geboren: zinloos geweld.

Vanaf 1997 zijn naar aanleiding van zinloos geweld tientallen stille tochten georganiseerd. De inspiratie hiervoor was de 'witte mars' in Brussel naar aanleiding van de Dutroux-affaire waar, naar schatting van de politie, 300.000 mensen meeliepen. In Nederland werden, vooral in de jaren van 1997 tot 2000, tientallen stille tochten georganiseerd. Voor Joes Kloppenburg, die al in 1996 in Amsterdam was vermoord, werd in 1997 alsnog een stille tocht georganiseerd. De grootste demonstratie vond begin 1998 plaats toen bij een schietpartij in Gorinchem twee toevallige slachtoffers vielen. Hier liepen naar schatting dertigduizend mensen mee en de demonstratie werd integraal uitgezonden op de Nederlandse televisie. Een nieuwe 'nationale beweging' was geboren.⁵ In deze tijd werden tientallen burgercomités tegen (zinloos) geweld opgericht: zoals de Stichting 'Kappen nou!', de Stichting Tegen Zinloos Geweld en de Stichting Meld Geweld.

2.2 Afzijdige omstanders

De angst om zelf slachtoffer te worden, weerhield veel mensen ervan om in te grijpen, was de algemene overtuiging. De rol van omstanders speelde een grote rol in het publieke debat, zoals blijkt uit een publicatie uit die tijd:

Noot 4 Leeuwarder Courant, 16-09-97

Noot 5 H. Boutellier (2002), *De veiligheidsutopie*, Den Haag: Boom Juridische Uitgevers.

'Het gedrag van omstanders bij incidenten die zich op straat afspelen is een populair onderwerp voor gesprekken op feesten en partijen. Ingrijpen is levensgevaarlijk, zo is de teneur: je krijgt ofwel zelf een mes in je ribben, je krijgt te maken met intimidatie achteraf, ofwel je gaat zelf de gevangenis in omdat je 'een klapje' hebt uitgedeeld. Als je schade oploopt draai je er zelf voor op.'⁶

Er werd gesproken van een 'cultuur van afzijdigheid' in een rapport van de Raad voor Maatschappelijke Ontwikkeling uit 1998.⁷

'De cultuur van afzijdigheid moet doorbroken worden. (...) Mensen voelen zich niet verantwoordelijk voor het (ongewenste) gedrag van anderen, of hebben angst om die verantwoordelijkheid op zich te nemen.'

In februari 1998 presenteerde het kabinet de nota *Geweld op straat*. In dat kader werd een Twaalf Stedendebat georganiseerd onder leiding van Wim Kok. In 1999 werd, voor de duur van drie jaar, het Landelijk Platform tegen Geweld op Straat opgericht. Het doel van dat platform was het vergroten van de veiligheid op straat. De taken waren onder andere het stimuleren van een mentaliteitsverandering en kennis- en ervaringsuitwisseling.⁸

2.3 De Stichting Meld Geweld

In 1997 werd Jacqueline de Jong in Rotterdam slachtoffer van geweld gepleegd door twee mannen. Zij constateerde tot haar verbazing en afschuw dat omstanders zich afzijdig hielden: 'Het feit dat mensen je aan je lot overlaten is bijna nog traumatischer dan het geweld zelf'. De twee daders werden veroordeeld tot een werkstraf en tot het vergoeden van de kosten en een bedrag aan smartengeld. Met dat geld besloot Jacqueline de Jong – samen met een sympathiserend reclamebureau – een campagne te voeren tegen zinloos geweld.

Oprichting van de Stichting Meld Geweld

In 1999 werd de Stichting Meld Geweld opgericht om de campagnes een meer structurele vorm te geven. De statutaire doelstelling luidt als volgt:

'De bewustmaking van burgers omtrent hun mogelijkheden tot het ondernemen van actie wanneer zij getuige zijn van geweld.'⁹

De Stichting Meld Geweld tracht haar doelstelling te realiseren door:

- a) Het opzetten en uitvoeren van publiciteitscampagnes met concrete suggesties voor handelingen voor burgers die getuige zijn van geweld.
- b) Het verzorgen en/of bijwonen van lezingen en discussiebijeenkomsten waarbij van gedachten gewisseld kan worden over de rol van toeschouwers bij geweld.

Noot 6 ES&E (2003), *Ik stond erbij en... Een onderzoek naar het ingrijpen van omstanders bij incidenten in het publieke domein*, Den Haag, Politie & Wetenschap Verkenningen.

Noot 7 Raad voor Maatschappelijke Ontwikkeling (1998), *Verantwoordelijkheid en perspectief. Geweld in relatie tot waarden en normen*, Den Haag, Sdu Uitgevers.

Noot 8 TK 1998 26345, nr.1; TK 2000 26800 VI, nr. 77

Noot 9 Jaarboek Stichting Meld Geweld 1999

- c) Het opstellen van een protocol over handelingen die verricht kunnen worden bij het in aanraking komen met geweld en het verspreiden van dat protocol op scholen, bedrijven, verenigingen en andere organisaties en instellingen.¹⁰

De Stichting Meld Geweld had in 2003 de behoefte de publiekscampagnes te verbreden en een meer concrete vorm te geven. Dit werden de OK-punten. Er was ook concrete aanleiding voor: toen een vrouw in Rotterdam werd lastiggevalen op straat, rende ze honderden meters over straat op de vlucht voor haar belager. Ze kwam niet op het idee ergens naar binnen te gaan om hulp te vragen. Uiteindelijk werd de vrouw ingehaald door haar belager en aangerand. 'Kennelijk weten mensen dus niet meer waar ze naartoe moeten als ze in het nauw zitten', aldus de oprichter van de Stichting Meld Geweld, Jacqueline de Jong. Het idee was geboren om overal in de stad veilige havens op te richten: OK-punten. Het streven was om in Rotterdam per duizend inwoners één OK-punt te realiseren, dus in totaal zo'n 600 OK-punten.

Tijdslijn

1997	Maatschappelijke onrust over zinloos geweld
1998	Oprichting landelijk platform tegen geweld op straat
1999	Oprichting Stichting Meld Geweld
2001	Landelijke campagnes Stichting Meld Geweld in samenwerking met de ministeries van BZK en Justitie (tot 2005)
2003	Eerste OK-punt in Rotterdam
2004	Eerste OK-punt in Tilburg
2005	Plannen landelijke uitrol OK-puntenaanpak
2007	Eerste OK-punt Amsterdam, start landelijke pilot in vier steden
2010	In totaal 372 OK-punten in tien gemeenten

Tabel 2.1 Aantal OK-punten per gemeente (2010)

Rotterdam	230	Breda	10
Tilburg	54	Vlaardingen	9
Amsterdam	21	Ridderkerk	6
Schiedam	17	Maassluis	5
Leeuwarden	16	Capelle a.d. IJssel	4

Organisatie

De Stichting Meld Geweld is gevestigd in een kantoor van de gemeente Rotterdam. De Stichting bestaat uit een projectbureau waar (eind 2009) vier mensen werken die samen verantwoordelijk zijn voor de dagelijkse werkzaamheden. Daarnaast heeft de Stichting een bestuur bestaande uit acht personen en een Comité van Aanbeveling met zes leden.

Financiering

Sinds 2003 wordt de OK-puntenaanpak gefinancierd uit verschillende bronnen. Er zijn meerjarige subsidies van de gemeente Rotterdam en de ministeries van Justitie en BZK. Ook worden en werden er subsidies op projectbasis voor publiekscampagnes toegekend. Daarnaast dragen

Noot 10 www.meldgeweld.nl

deelgemeenten, gemeentelijke diensten, instellingen en bedrijven de kosten voor de OK-training en de OK-borden.¹¹ De totale baten van de Stichting Meld Geweld bedroegen in 2007 globaal € 400.000,-.

Noot 11 De partners van de Stichting zijn: Centrumraad, deelgemeenten Charlois, Delfshaven, Hillegersberg-Schiebroek, Kralingen-Crooswijk, Noord en Humanitas, JOS en GGD. Bron: Gemeenteraad Rotterdam (08GR3281) - *Beantwoording schriftelijke vragen dhr. Mosch over de Stichting Meld Geweld en de door deze stichting opgerichte OK-punten*, Rotterdam 2008.

3 Beleidslogica OK-puntenaanpak

Dit hoofdstuk beschrijft de beleidslogica achter de OK-puntenaanpak. De impliciete veronderstellingen van de aanpak zijn expliciet gemaakt. Daarbij was de centrale vraag: 'Hoe kan de OK-puntenaanpak bijdragen aan een afname van publiek geweld?' In het volgende hoofdstuk gaat het over de vraag of de logica aannemelijk is.

Een belangrijke bron van informatie voor het uitwerken van de beleidslogica waren de publicaties van de Stichting Meld Geweld zelf, zoals posters, websites en jaarverslagen. Daarnaast zijn gesprekken gevoerd met vertegenwoordigers van de Stichting Meld Geweld (de initiatiefneemster en de voorzitter), met vertegenwoordigers van de regionale politie en van de gemeente Rotterdam, inclusief de wethouder en twee medewerkers van de GGD. Ook zijn diverse beleidsdocumenten van subsidieverstrekkers bestudeerd en zijn wetenschappers bevroegd. Ook de begeleidingscommissie van dit onderzoek heeft een reactie gegeven wat heeft geleid tot het finale schema.

Beleidslogica – Wat is dat?

Achter de OK-puntenaanpak gaat een impliciete logica schuil over de werking van de aanpak. Een dergelijke beleidslogica is geen wetenschappelijke theorie, maar een logische opeenvolging van middelen, activiteiten, output en outcomes. Beleidslogica's zijn meestal impliciet: het belang van allerlei projecten, programma's en interventies wordt vaak als vanzelfsprekend neergezet. Als de logica niet expliciet is, bestaat echter het risico dat het beleid berust op een verkeerd getekende 'kaart' van de werkelijkheid, met een grote kans op falen. Om de OK-puntenaanpak goed te kunnen evalueren, moet de impliciete beleidslogica daarom expliciet worden gemaakt¹².

3.1 Beleidslogica OK-punten

Op basis van documentanalyse en interviews zijn de impliciete veronderstellingen over hoe de OK-puntenaanpak werkt expliciet gemaakt. Het blijkt dat de OK-puntenaanpak uit twee *aanpakken* bestaat:

Aanpak 1: Handelingsperspectief bieden

Aanpak 2: Veilige haven bieden aan slachtoffers en getuigen van geweld

Er zijn drie *middelen* ontwikkeld om de OK-puntenaanpak vorm te geven:

Middel 1: Publiciteitscampagnes

Noot 12 M. Akkers en M. Fenger (2005), 'Het beleidsproces in theorie en praktijk', in: P.H.M. van Hoesel, F.L. Leeuw en J.W.M. Mevissen (red.), *Beleidsonderzoek in Nederland*, Van Gorcum: Assen.
F.L. Leeuw (2003), 'Reconstructing program theories. Methods available and problems to be solved', in: *American Journal of Evaluation*, jg. 24, nr.1, p. 5-20.
L. van Noije en K. Wittebrood (2008), *Sociale veiligheid ontsleuteld. Veronderstelde en werkelijke effecten van veiligheidsbeleid*, Sociaal en Cultureel Planbureau.
A. Hoogerwerf (1998), 'Beleidstheorie en criminologie', in: *Tijdschrift voor Criminologie*, jg. 40, nr. 2, p. 185-192.

Middel 2: OK-trainingen

Middel 3: OK-punten

Met behulp van deze middelen wordt gewerkt aan het bereiken van vijf *directe doelen*:

Doel 1: Weten wat je kunt doen bij geweld

Doel 2: Gewenst gedrag vertonen bij geweld

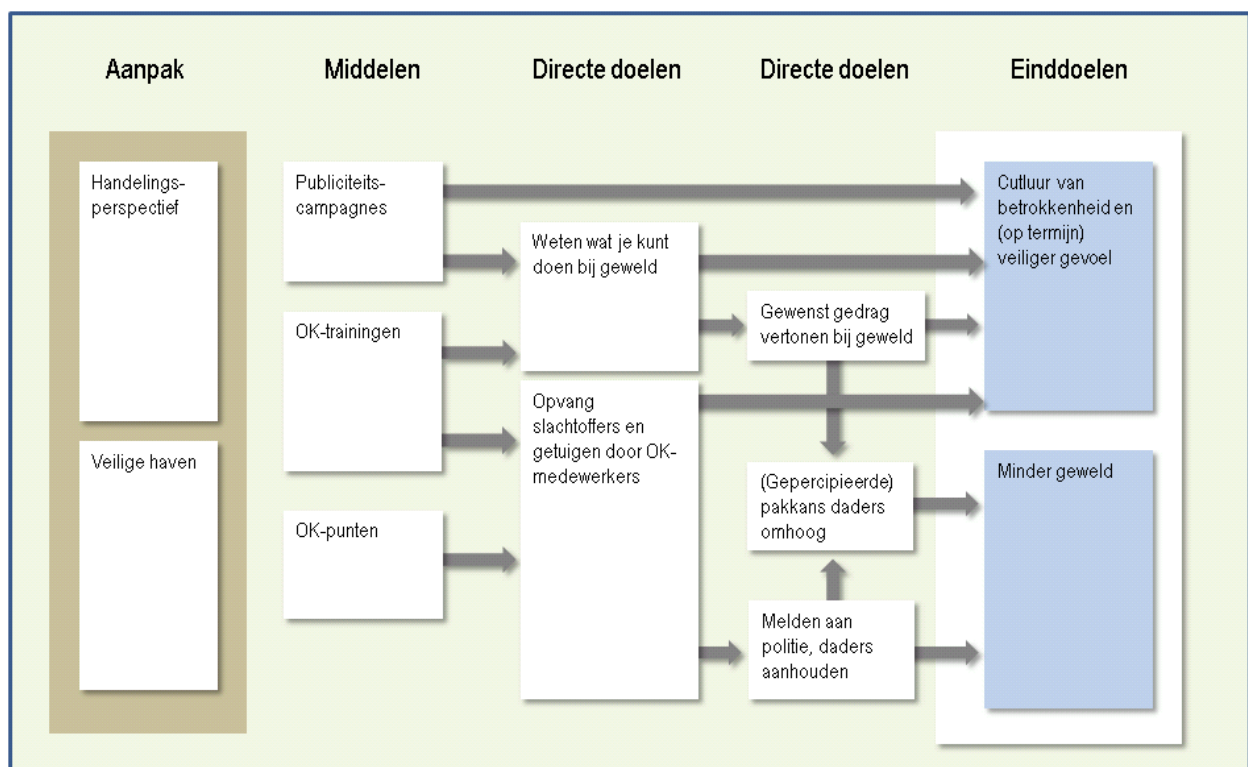
Doel 3: Opvang slachtoffers en getuigen door OK-medewerkers

Doel 4: Meldingen aan politie, daders aanhouden

Doel 5: (Gepercipieerde) pakkans daders omhoog

Uiteindelijk moet de OK-puntenaanpak bijdragen aan twee einddoelen op maatschappelijk niveau: een cultuur van betrokkenheid en – op termijn – een groter gevoel van veiligheid in de samenleving als geheel. Het tweede einddoel is een afname van publiek geweld. De twee einddoelen worden uiteraard beïnvloed door veel meer factoren dan alleen de OK-punten: daarom zijn het geen directe doelen, maar einddoelen. De figuur hieronder geeft de beleidslogica schematisch weer.

Figuur 3.1 Beleidslogica OK-puntenaanpak

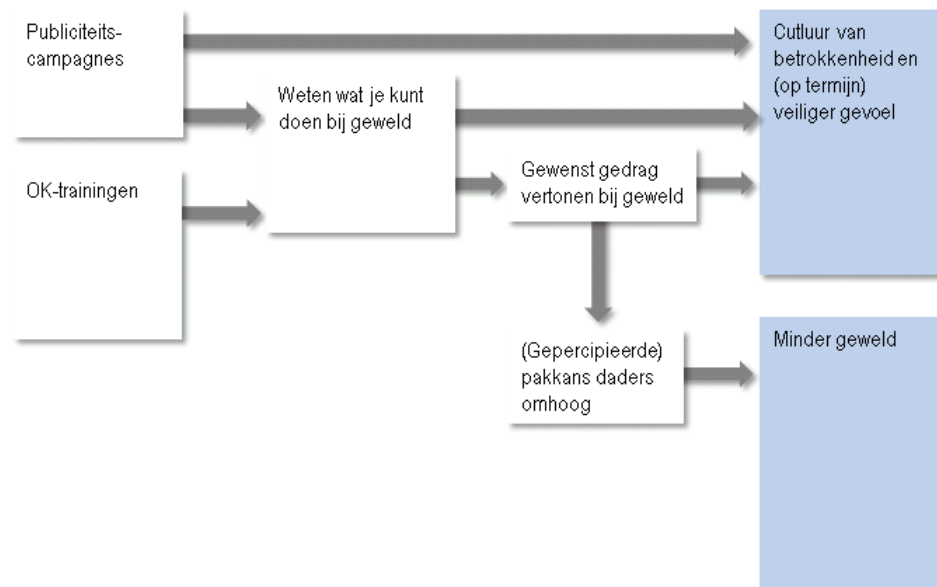
De beleidslogica is zoals gezegd achteraf door ons opgesteld op basis van documentanalyse en interviews met betrokkenen. Het is dus niet een werkschema dat bij aanvang al klaar lag en op basis waarvan de OK-puntenaanpak is ingezet.

Dat verklaart ook dat er onderdelen in de beleidslogica zijn opgenomen die er volgens de Stichting Meld Geweld niet in thuishoren. De Stichting gaf in een reactie op een conceptversie van dit rapport aan dat het spoor van de veilige haven (opvang, melden aan politie en pakkans omhoog) geen doelen van de OK-puntenaanpak zijn. Volgens hen zou het daarom onterecht zijn de OK-puntenaanpak hierop te beoordelen.

Toch hebben wij besloten dit spoor van de veilige haven op te nemen in de beleidslogica. Daar zijn diverse redenen voor: ten eerste bleek uit gesprekken met gemeenten, politiekorpsen en medewerkers in de OK-punten zelf dat het bieden van een veilige haven volgens de meeste betrokkenen het belangrijkste onderdeel van de OK-punten is. Hetzelfde geldt voor de Ministeries van BZK en Justitie: het bieden van opvang en ondersteuning aan slachtoffers van geweld op straat was de belangrijkste reden om de OK-puntenaanpak in andere steden te willen introduceren. De derde reden is dat in alle communicatie-uitingen over de OK-punten (posters, websites en OK-trainingen) staat dat 'OK-punten een veilige plek bieden voor getuigen en slachtoffers van geweld'.

In de rest van dit hoofdstuk gaan we dieper in op de hierboven weergegeven paden (of onderdelen) van de aanpak en expliciteren we deze. Pas in hoofdstuk 4 bepalen we aan de hand van literatuur of de veronderstelde paden mogelijk bijdragen aan het realiseren van de doelen.

3.2 Aanpak 1: Handelingsperspectief

Middelen handelingsperspectief

Het spoor van het handelingsperspectief bestaat uit twee middelen: publiciteitscampagnes en OK-trainingen. Beide middelen worden nu beschreven.

Publiciteitscampagnes

Het meest opvallende onderdeel van de publiciteitscampagnes zijn de posters op straat. Op de posters staat een foto van een OK-bord met daaronder de tekst:

'Bij een OK-punt kunt u terecht als u getuige of slachtoffer bent van geweld of als u zich bedreigd voelt. U herkent een OK-punt aan het ronde OK-bord. Kijk voor meer informatie op www.okpunt.nl. Weet wat je te doen staat als het om geweld gaat.'

De Stichting Meld Geweld vraagt ook op andere manieren aandacht voor de OK-punten. Alle OK-punten moeten een verlicht bord aan de gevel ophangen. Die borden zijn volgens de Stichting Meld Geweld een permanente vorm van publiciteit: 'De borden geven het signaal af dat er een einde moet komen aan de cultuur van afzijdigheid' en 'dragen bij aan het ombuigen van de cultuur van afzijdigheid naar een cultuur van betrokkenheid'. Of deze redenering aannemelijk is, wordt in het volgende hoofdstuk besproken.

Een andere vorm van publiciteit is de website van de Stichting Meld Geweld waar sinds 2003 een deel is gewijd aan de OK-punten. Bij het tienjarig jubileum van de Stichting in 2009 is een zelfstandige website voor de OK-punten gelanceerd. Hierop staan alle adressen van de OK-punten en verhalen van deelnemers (www.okpunt.nl). Ook is er een digitale, interactieve training voor medewerkers van OK-punten op te vinden.

OK-training

Volgens de Stichting Meld Geweld is de OK-training het belangrijkste onderdeel van de OK-puntenaanpak: 'Je kan wel de OK-training volgen zonder OK-punt te worden, maar je kan geen OK-punt worden zonder de OK-training te volgen'. Inmiddels hebben circa twaalfhonderd mensen de OK-training gevolgd.¹³

Noot 13 Mondelinge opgave Stichting Meld Geweld, voorjaar 2010.

De training is in 2003 ontwikkeld door de Stichting Meld Geweld in samenwerking met het Landelijk Selectie en Opleidingsinstituut Politie (LSOP). De OK-training wordt gegeven door professionele trainers, duurt een halve dag en bestaat uit drie onderdelen. In het kader van deze evaluatie heeft één van de onderzoekers ook een OK-training gevolgd. Eerst wordt een algemene introductie gegeven over geweld, de Stichting Meld Geweld en de OK-punten. Vervolgens vertellen de trainers wat je kan doen als je een slachtoffer moet opvangen. Hierbij is speciale aandacht voor alle verschillende (emotionele) rollen die het slachtoffer kan aannemen en hoe je daar als opvanger mee om dient te gaan. Afsluitend is er een rollenspel waar deelnemers van de training de aangeleerde vaardigheden kunnen oefenen.

De OK-trainingen gaan voor het grootste deel over de vraag hoe je als OK-medewerker in een OK-punt goede opvang kan bieden aan een slachtoffer of getuige van geweld. Dat spoor wordt uitgewerkt in de paragraaf over de veilige haven.

Daarnaast moeten de OK-trainingen de cursisten ook een handelingsperspectief bieden. Cursisten moeten weten wat ze kunnen doen bij geweld – als slachtoffer, getuige of als hulpverlener. De publiciteitscampagnes hebben hetzelfde doel, maar proberen dit bij het brede publiek te bereiken. Hieronder wordt beschreven hoe dat deel van de beleidslogica in elkaar zit. Het idee is dat de mensen die de publiekscampagnes zien en de mensen die de OK-training hebben gevolgd, weten wat ze kunnen doen als ze met geweld of een hulpvraag worden geconfronteerd. De vaardigheden die mensen opdoen in de OK-training zullen ze, volgens de beleidslogica, niet alleen in de OK-punten toepassen maar ook daarbuiten. Ook zouden de cursisten de opgedane kennis moeten delen met anderen. 'Als twaalfhonderd cursisten elk aan tien anderen vertellen wat ze in de OK-training hebben geleerd, hebben we twaalfduizend mensen bereikt', aldus een medewerker van de Stichting. Op die manier wordt ook weer een bijdrage geleverd aan het einddoel van een cultuur van betrokkenheid.

Doelen handelingsperspectief

Het spoor van het handelingsperspectief moet via twee directe doelen (weten wat je kunt doen en gewenst gedrag vertonen) uiteindelijk tot een cultuur van betrokkenheid en – op termijn – een veiliger gevoel leiden. Een zijspoor is het verhogen van de gepercipieerde pakkans van daders, wat op termijn tot minder geweld zou moeten leiden. Deze drie doelen worden nu besproken.

Weten wat je kunt doen bij geweld

Het gaat bij het handelingsperspectief om het aanleren van goede manieren om in te grijpen bij geweld zonder jezelf in gevaar te brengen. Ingrijpen kan op allerlei manieren: er zit van alles tussen niets doen en een rotschop uitdelen.¹⁴ Uit wetenschappelijk onderzoek blijkt bijvoorbeeld dat het al een vorm van ingrijpen is als omstanders blijven stilstaan en toekijken. Dit leidt er bij de meeste mensen namelijk toe dat ze zich meer volgens algemene normen gaan gedragen, bijvoorbeeld de norm dat sterkere mensen geen

Noot 14 Geef de daders een 'rotschop', was de suggestie van toenmalig minister Remkes (BZK) in 2002 in reactie op de moord op René Steegmans.

geweld tegen zwakkere mensen mogen gebruiken.¹⁵ Zo zijn er nog een paar andere zinvolle, maar ongevaarlijke manieren om in te grijpen. De volgende manieren om 'in te grijpen' worden in de publiekscampagnes aangeboden:

- Bel 1-1-2
- Help het slachtoffer (Later werd dit: Verleen eerste hulp)
- Onthoud de kenmerken van de dader
- Mobiliseer de omstanders (Dit punt is later toegevoegd)
- Vertel de politie wat je gezien hebt (idem)

Gewenst gedrag vertonen

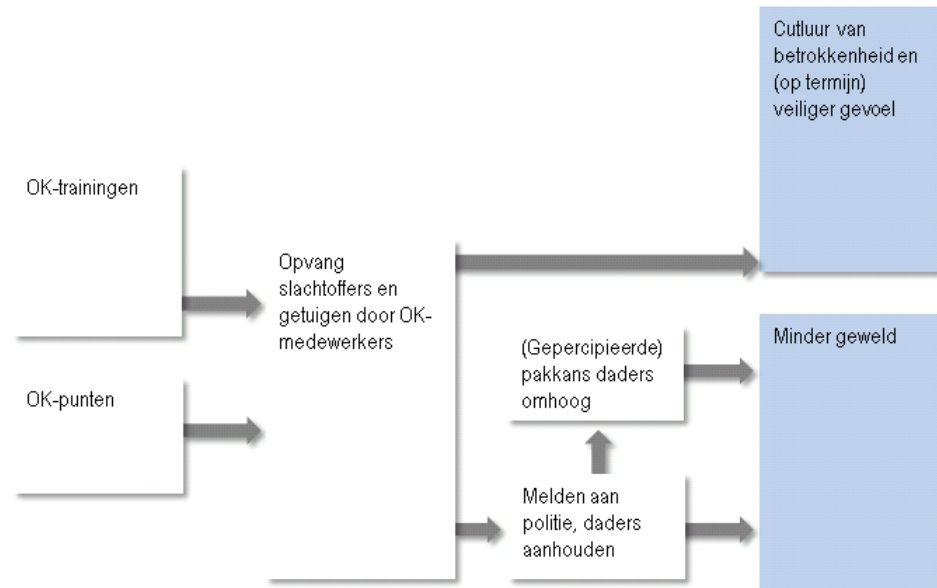
Mensen die weten wat ze kunnen doen als ze met geweld worden geconfronteerd, zullen zich niet afkeren van geweld, maar er op een goede manier op reageren, aldus de beleidslogica. In de woorden van de voorzitter van de Stichting Meld Geweld: 'Je ziet hetzelfde bij mensen die een EHBO-cursus hebben gevolgd. Die lopen niet meer weg van een ongeluk, maar gaan er juist op af. Ze *willen* helpen, omdat ze weten wat ze kunnen doen.' Als dit door steeds meer mensen in de praktijk wordt gebracht, draagt de OK-aanpak bij aan het einddoel: een cultuur van betrokkenheid en een veiliger gevoel.

Niet afkeren van geweld > (Gepercipieerde) pakkans omhoog

Als omstanders van geweldsincidenten niet meer afzijdig reageren, maar bijvoorbeeld 112 bellen, zou dit in theorie potentiële daders kunnen afschrikken. De (gepercipieerde) pakkans wordt namelijk verhoogd. Als dit inderdaad zo werkt, zou de hoeveelheid geweldsdelicten kleiner moeten worden. In het volgende hoofdstuk wordt de aannemelijkheid van de beleidslogica besproken.

Noot 15 S.L. Feld en D.T. Robison (1998), 'Secondary Bystander effects on intimate violence: when norms of restraint reduce deterrence'. In: *Journal of Social and Personal Relationships*, volume 15, no. 2.

3.3 Aanpak 2: Veilige haven

Middelen veilige haven

Het spoor van de veilige haven kent twee middelen: de OK-trainingen en de OK-punten zelf.

OK-trainingen

De OK-trainingen zijn niet alleen een middel in het spoor van het handelingsperspectief, maar ook in het spoor van de veilige haven. De OK-trainingen zijn echter al besproken in de voorgaande paragraaf.

OK-punten

De OK-punten zijn een belangrijk middel in het spoor van de veilige haven. Het zijn openbare en voor het publiek toegankelijke lokaties, zoals horecavestigingen, winkels, wijkgebouwen, overheidsgebouwen of bibliotheken, waar een veilige plek wordt geboden aan mensen die zich bedreigd voelen of slachtoffer/getuige zijn van geweld. Voordat een organisatie OK-punt kan worden, moeten medewerkers de OK-training volgen. Tijdens openingstijden moet er altijd een OK-medewerker in het pand aanwezig zijn.

Bij het OK-certificaat hoort een unieke code die is gekoppeld aan de meldkamer van de politie. Als deze code wordt genoemd bij een telefonische melding aan de politie, verschijnen de adresgegevens van het OK-punt op de monitor. Elk OK-punt moet een verlicht uithangbord met het OK-logo aan de gevel hangen.

Doelen veilige haven

Het spoor van de veilige haven kent drie (tussen)doelen: opvang van slachtoffers en getuigen door OK-medewerkers, meldingen aan politie en daders aanhouden.

Opvang slachtoffers en getuigen door OK-medewerkers

Opvang van slachtoffers van geweld op straat is het bekendste onderdeel van de OK-puntenaanpak. Dit onderdeel was ook de reden voor de ministeries van BZK en Justitie om de aanpak in vier andere steden te willen invoeren: door OK-punten op te richten die voor het publiek toegankelijk zijn, krijgen mensen die als slachtoffer of getuige met geweld worden geconfronteerd een veilige plek aangeboden. Bij een OK-punt kan iedereen terecht die getuige of slachtoffer is van geweld. In het OK-punt moet daarom altijd een gediplomeerde OK-medewerker aanwezig zijn: ze bieden een luisterend oor, stellen het slachtoffer of de getuige op hun gemak, geven wat te drinken en nemen indien gewenst contact op met de politie. Volgens de Stichting Meld Geweld is opvang van slachtoffers geen doel van de OK-puntenaanpak en zou de aanpak dus niet moeten worden beoordeeld op basis van het aantal opgevangen personen.

Melden aan politie, daders aanhouden

Als een slachtoffer of getuige bij een OK-punt wordt opgevangen, kan het OK-punt direct een melding doorgeven aan de politie. Elk OK-punt heeft – op initiatief van de politie – een unieke meldcode gekregen. Als deze wordt doorgegeven via een vaste telefoonlijn, verschijnt het adres van het OK-punt automatisch op het beeldscherm van de meldkamer. 'De politie weet dan dat het om een serieuze melding gaat en verzekert een zo efficiënt mogelijke actie.'

Door snel contact op te nemen met de politie, kan in bepaalde gevallen worden voorkomen dat incidenten escaleren. Op die manier kan de hoeveelheid geweld dus direct verminderen door de OK-punten.

Ook kunnen er op basis van een melding of aangifte opsporingsonderzoeken worden gestart waardoor daders kunnen worden aangehouden. Ook op die manier kan dit deel van de beleidslogica dus tot een afname van geweld op straat leiden.

Maar ook *indirect* zou publiek geweld kunnen afnemen via dit deel van de beleidslogica: de informatiepositie van de politie kan namelijk verbeteren door meldingen en andere informatie over geweld. Hierdoor weet de politie beter waar incidenten gebeuren, wie er bij betrokken zijn en op welke momenten het gebeurt. Daarmee kan de politie haar inzet beter richten op de *hot spots* en de *hot times*.

Een laatste mogelijkheid is dat de (gepercipieerde) pakkans wordt vergroot waardoor potentiële plegers van geweld kunnen worden afgeschrikt. Als geweldplegers weten dat de kans groot is dat de politie snel ter plaatse is, zullen zij zich wellicht bedenken.

De drie onderscheiden ingrediënten samen (opvang, melden, pakkans) moeten leiden tot een afname van de hoeveelheid geweld op straat en tot een cultuur van betrokkenheid met (op termijn) een veiliger gevoel. Of dat een aannemelijke gedachte is, wordt in het volgende hoofdstuk besproken.

4 Toets van de beleidslogica

In dit hoofdstuk wordt getoetst of de beleidslogica van de OK- puntenaanpak aannemelijk is en dat doen we op twee manieren. Allereerst wordt gekeken of er steun is in de wetenschappelijke literatuur voor de mechanismen in de beleidslogica. Ten tweede is ook in de praktijk gekeken of de verschillende componenten van de aanpak daadwerkelijk geactiveerd zijn. Door de uitkomsten van beide analyses te combineren kunnen we vaststellen of het aannemelijk is dat de OK-puntenaanpak heeft bijgedragen aan het realiseren van de einddoelen.

Voor de theoretische toets zijn (internationale) wetenschappelijke publicaties bestudeerd en zijn interviews gehouden met wetenschappelijke experts. De praktijktoets bestond uit een bezoek aan bijna zestig OK-punten in Rotterdam, gesprekken met ruim dertig OK-medewerkers en met twintig willekeurige voorbijgangers. Daarnaast heeft één van de onderzoekers zelf de OK-training gevolgd. De Stichting Meld Geweld heeft documenten aangeleverd met resultaten van enquêtes over de bekendheid van de OK-punten en de resultaten van eerdere publiciteitscampagnes. Tot slot zijn gesprekken gevoerd in Amsterdam en Tilburg met vertegenwoordigers van gemeente, politie en OK-punten.

Geen effectmeting

Dit onderzoek is zoals gezegd geen effectmeting, maar een beperkte plan- en procesevaluatie. Het gaat dus niet om de vraag *of* de OK-puntenaanpak werkt, maar *hoe* deze kan werken. Voor zover mogelijk wordt al indicatief iets gezegd over doelbereik op basis van informatie die beschikbaar was. Er is echter aanvullend onderzoek nodig met andere instrumenten om echt te kunnen bepalen in hoeverre de directe doelen en einddoelen door de OK-aanpak worden bereikt. Het is op basis van deze studie dus niet mogelijk een oordeel te vellen over het doelbereik van de OK-puntenaanpak. Door de impliciete veronderstellingen uit te werken tot een expliciete beleidslogica, levert deze studie wel een evaluatiekader.

4.1 Literatuur

In de wetenschappelijke literatuur is gezocht naar informatie over de aannemelijkheid van de diverse onderdelen van de beleidslogica.

Weten wat je kunt doen bij geweld

Eén van de doelen van de OK-puntenaanpak is dat mensen leren hoe ze op een goede manier kunnen reageren op geweld met als uiteindelijk doel een groter gevoel van veiligheid. Is het aannemelijk dat de publiciteitscampagnes en de OK-trainingen leiden tot een veiliger gevoel?

De publiciteitscampagnes zullen waarschijnlijk niet direct tot een veiliger gevoel leiden. Communicatie en signalen die mensen wijzen op (mogelijke) problemen of risico's kunnen onveiligheidsgevoelens aanwakkeren. Camera-toezicht is een voorbeeld: sommige mensen die een camera zien hangen voelen zich hier veiliger door, maar anderen gaan zich juist zorgen maken

'omdat er wel veel aan de hand zal zijn'¹⁶. Ook met de OK-punten vergelijkbare initiatieven zoals *neighborhood watch* en buurtpreventie blijken niet tot een veiliger gevoel te leiden¹⁷. Het is dus niet aannemelijk dat mensen zich veiliger voelen als ze een OK-bord of OK-poster in het straatbeeld zien. Als mensen echter leren hoe ze kunnen reageren op geweld zonder zelf in gevaar te komen, krijgen ze een *handelingsperspectief* en dat is wél een veelbelovend onderdeel van de beleidslogica¹⁸. Campagnes die zich richten op acties die mensen zelf kunnen ondernemen beïnvloeden de veiligheidsbeleving positief. Dit blijkt onder andere uit de literatuur rondom *reassurance policing* en *public reassurance*.¹⁹ Dat is de theorie: in de praktijk is het dan wel nodig dat de OK-trainingen het algemene handelingsperspectief (los van de opvang van slachtoffers) centraal stellen en dat is niet het geval.

Gewenst gedrag vertonen bij geweld

Uit onderzoek naar voorlichtingscampagnes blijkt dat kennisvermeerdering niet genoeg is voor gedragsverandering. Mensen die weten wat ze kunnen doen als ze met geweld worden geconfronteerd, zullen dat niet direct doen²⁰. Om van kennisvergarig tot gedragsverandering te komen, is een verandering van attitude nodig. Attitude is de manier waarop personen *geneigd* zijn zich te gedragen. Onderzoek naar publiciteitscampagnes²¹ laat zien dat kennis alleen leidt tot attitudeverandering als aan de volgende voorwaarden wordt voldaan:

- De kennis moet afgestemd zijn op de attitudes die de doelgroep nu heeft;
- De doelgroep moet huidig gedrag vergelijken met gewenst gedrag;
- De doelgroep moet begrijpen dat hun huidige attitude hun omgeving negatief beïnvloedt;
- Argumenten moeten 'centraal' worden verwerkt door de doelgroep. Dat wil zeggen dat de boodschap zorgvuldig moet worden bekeken en moet worden vergeleken met andere informatie;
- Het aantal argumenten mag niet te groot zijn;
- Er moet een rolmodel zijn waarmee de doelgroep zich kan identificeren, dat het gewenste gedrag vertoont en dat laat zien hoe het gedrag uitgevoerd kan worden;
- De doelgroep moet bestaan uit personen die gemotiveerd zijn hun houding en gedrag te veranderen;
- Informatie moet persoonlijk relevant zijn en verrassend;
- Informatie moet herhaald worden en samenhangend zijn, begrijpelijk en actiegericht;
- De kennis moet gericht zijn op gedragsverandering op de korte termijn.

- Noot 16 H. Boutellier, N. Boonstra en M. Ham ed. (2009), *Omstreden ruimte; over de organisatie van spontaniteit en veiligheid*, Van Gennep: Amsterdam. Ook twee van de wetenschappers waar wij mee spraken noemden cameratoezicht als een voorbeeld van een instrument dat onbedoeld ook een negatief signaal kan geven.
- Noot 17 K.F. Ferraro (1994), *Fear of Crime; Interpreting Victimization Risk*, Albany: Suny Press.
J. Oppelaar en K. Wittebrood (2006), *Angstige burgers? De determinanten van gevoelens van onveiligheid onderzocht*, Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.
- Noot 18 E. Muller, U. Rosenthal et al. (1990), Preparations for the European Football Championship 2000. In: *European Journal on Criminal Policy and Research*, Vol.8, nr. 2.
- Noot 19 Zie bijvoorbeeld www.eysinksmeetsbv.nl.
- Noot 20 S.L. Feld en D.T. Robison (1998), 'Secondary Bystander effects on intimate violence: when norms of restraint reduce deterrence'. In: *Journal of Social and Personal Relationships*, volume 15, no. 2.
- Noot 21 De voorwaarden voor attitude- en gedragsverandering zijn ontleend aan H.B.M. Leeuw (2009), *High-tech crime en voorlichting; Een inventarisatie van voorlichtingsinitiatieven in Nederland en een analyse van kansen en mogelijkheden*, Leuven Instituut voor Criminologie.

Maar zelfs attitudeverandering is niet genoeg om echt ander gedrag te gaan vertonen. Daar is ook het volgende voor nodig:

- De doelgroep moet zich de gedragsverandering voornemen – de publiciteit of training is dan een soort 'herinnering' aan dat goede voornemen;
- Sociale beïnvloeding is een belangrijke determinant van individueel gedrag. De cursus en publiciteit moeten zich richten op het vergroten van de weerstand tegen ongewenste sociale beïnvloeding en druk;
- De zelfredzaamheid van de doelgroep moet worden vergroot door het leerproces;
- De aanpak moet zich richten op 'innovators' (avontuurlijke mensen die hun gedrag snel veranderen) en 'early adopters' (mensen die het nieuwe gedrag al kennen, maar niet de eerste willen zijn die veranderen). Dan kunnen deze mensen de rest 'meenemen'.

De publiciteitscampagnes en de OK-trainingen bieden kennis én een handelingsperspectief aan. Ook zijn ze actiegericht en ze vergroten de zelfredzaamheid. Daarmee voldoen ze aan een aantal belangrijke voorwaarden voor attitude- en, in tweede instantie, gedragsverandering. Wat dat betreft is dit deel van de beleidslogica dus aannemelijk. Gezien de lijst met overige voorwaarden waaraan voldaan moet worden, is het echter niet vanzelfsprekend dat aan *alle* voorwaarden wordt voldaan. Zo sluiten de OK-trainingen niet aan op de attitudes van degenen die met weinig enthousiasme en een afstandelijke houding aan de training meedoen (meestal omdat ze van hogerhand opdracht kregen de training te volgen). Zij krijgen geen aparte aandacht of andere informatie die is toegesneden op het veranderen van hun opvattingen, attitude en gedrag. Hierop komen we terug in de volgende paragraaf waar we de praktijk beschrijven.

Opvang slachtoffers en getuigen door OK-medewerkers

Er is geen literatuur gevonden waarmee de aannemelijkheid van de aanpak van de veilige haven kon worden beoordeeld. De wetenschappers waar wij mee spraken, gaven echter aan dat de kans dat er slachtoffers en getuigen worden opgevangen in OK-punten op logische gronden niet groot is. Er moet namelijk aan een flink aantal voorwaarden worden voldaan:

1. Het slachtoffer moet zich **in de buurt** van een OK-punt bevinden, en
2. Het slachtoffer moet het OK-punt **zien**, en
3. Het slachtoffer moet **weten** dat een OK-punt opvang kan bieden, en
4. Het OK-punt moet **open** zijn, en
5. Er moet iemand **aanwezig** zijn die de OK-training heeft gevolgd.²²

Op grond van een globale logische doorrekening (zie bijlage 5) komen we tot een schatting van slechts twaalf personen die per jaar in alle Rotterdamse OK-punten worden opgevangen. Dat komt neer op ongeveer één op de duizend geweldsslachtoffers. In de volgende paragraaf wordt gerapporteerd in hoeverre deze theoretische inzichten in de praktijk werden bevestigd.

Noot 22 Overigens moet het slachtoffer natuurlijk ook bij kennis zijn en in staat zijn naar het OK-punt toe te gaan, maar in deze doorrekening laten we dat buiten beschouwing.

Melden aan politie, pakkans daders omhoog

Elk OK-punt krijgt een unieke meldcode om te politie te bellen en een melding te kunnen doen van geweld. De gedachte hierachter is beschreven in het vorige hoofdstuk: meldingen kunnen escalatie van geweldsincidenten voorkomen, de informatiepositie van de politie kan worden verbeterd, opsporingsonderzoeken kunnen leiden tot het aanhouden van daders en de (gepercipieerde) pakkans kan worden vergroot.

Toch is het niet aannemelijk dat de OK-puntenaanpak op deze manier zal werken. Uit onderzoek is bekend dat de meldings- en aangiftebereidheid van slachtoffers van geweldsdelicten laag is²³ en het is niet aannemelijk dat de OK-puntenaanpak dit zal veranderen. De redenering dat de (gepercipieerde) pakkans groter wordt lijkt intuïtief juist. Toch blijkt uit allerlei onderzoeken, onder andere naar cameratoezicht (een andere manier om de pakkans te verhogen), dat dit beter werkt tegen plegers van vermogensdelicten dan tegen plegers van (uitgaans)geweld. Geweld is vaak impulsief en de pakkans speelt daarbij een kleine rol. Als de werkelijke pakkans wordt vergroot zouden er meer daders vervolgd en veroordeeld worden, maar dan heb je wel een flinke instroom nodig. Uit de praktijk, die in de volgende paragraaf wordt beschreven, blijkt dat dit niet het geval is.

4.2 Praktijk

Weten wat je kunt doen bij geweld

Om ervoor te zorgen dat mensen op een goede manier reageren als ze met geweld worden geconfronteerd, worden zoals gezegd twee middelen ingezet: publiciteitscampagnes en OK-trainingen. In deze paragraaf gaan we in op de vraag of dit deel van de logica van de OK-aanpak in de praktijk aannemelijk is. Dat deden we door langs te gaan bij 57 OK-punten in Rotterdam (zie bijlage 6 voor de beschrijving per OK-punt) en door zelf een OK-training bij te wonen. Verder spraken we op straat in de buurt van OK-punten met een twintigtal willekeurige voorbijgangers. Ook is gebruik gemaakt van bereiksonderzoek onder de brede Rotterdamse bevolking.

In 2004 is een bereiksonderzoek gedaan voor de campagne 'Meld geweld'. Daaruit bleek dat deze campagne een zeer groot bereik had, kon rekenen op grote interesse en betrokkenheid en leidde tot meer bekendheid van de tips, zoals bijvoorbeeld 'Mobiliseer de omstanders'. De bekendheid van deze tip steeg van 10% in de voormeting tot 50% in de nameting. Ook de (gedrags)intentie om te proberen omstanders te mobiliseren steeg van 50% naar 60%²⁴. Het is niet met zekerheid te zeggen, maar het is aannemelijk dat de campagnes over de OK-punten een vergelijkbaar effect kunnen hebben op kennis en (gedrags)intenties. De OK-campagnes richten zich echter niet zozeer op het bieden van een handelingsperspectief, maar gaan over het opvangen van slachtoffers in OK-punten. Wat dat betreft is de praktijk dus niet optimaal gericht op het – in theorie – meest veelbelovende deel van de aanpak.

Noot 23 In totaal doet 26% van alle slachtoffers van geweld aangifte bij de politie (Bron: *Integrale Veiligheidsmonitor 2008*, CBS).

Noot 24 RVD/Publiek en communicatie/TNS Nipo (2004), *Bereiks- en effectonderzoek voor de campagne 'Meld geweld' 2004*, in opdracht van de Ministeries van BZK en Justitie en de Stichting Meld Geweld.

Gewenst gedrag vertonen bij geweld

Ook de OK-trainingen lenen zich in theorie goed voor het teweegbrengen van attitude- en gedragsverandering bij de deelnemers door een handelingsperspectief te bieden. Bij de OK-training die in het kader van dit onderzoek is bijgewoond door een onderzoeker, bleek echter dat in de praktijk niet optimaal wordt gewerkt aan attitude- en gedragsverandering. Er bleken twee 'soorten' deelnemers te zijn. Enerzijds was er een groep die de boodschap van de trainer enthousiast omarmde. Dit waren personen die voordat ze aan de training begonnen al de juiste attitude hadden. Een ander deel van de groep onderging de training echter vrij gelaten: vooral mensen die van hogerhand opdracht hadden gekregen de OK-training bij te wonen. De informatie die in de training werd aangeboden paste niet bij hun attitudes en gedrag.

In onze gesprekken met 33 medewerkers van Rotterdamse OK-punten werd bevestigd dat de OK-training inderdaad niet bij iedereen leidt tot de beoogde attitude- en gedragsverandering. De meerderheid van de geïnterviewde medewerkers gaf aan dat eigenlijk iedereen hulpbehoevenden kan bijstaan en dat de OK-training weinig nieuws toe had gevoegd. De gedachte dat ze hun vaardigheden ook buiten het OK-punt kunnen inzetten, werd niet herkend. Daar was in de training niet expliciet op gewezen. Kortom: er is nog ruimte voor verbetering van de OK-trainingen door meer aandacht te geven aan personen die de training gelaten ondergaan. Ook zij moeten worden verleid tot attitude- en gedragsverandering. De mechanismen die hierboven werden beschreven geven aan welke methoden daarbij het meest kansrijk zijn.

Nog belangrijker is echter de constatering dat door de focus op het opvangen van slachtoffers en getuigen niet wordt gewerkt aan verandering van algemene attitudes en gedrag. De kans dat hierdoor het brede einddoel van 'een cultuur van betrokkenheid' dichterbij komt, is daardoor klein.

Opvang slachtoffers en getuigen door OK-medewerkers

Hierboven werd al op theoretische gronden voorspeld dat er niet veel slachtoffers in OK-punten zullen worden opgevangen. Dit werd bevestigd door een rondgang langs 57 Rotterdamse OK-punten. Allereerst bleek dat slechts vijf (9%) van de OK-punten aan drie belangrijke criteria voldeden: een zichtbaar bord aan de gevel, geopend en een OK-medewerker aanwezig (zie ook het volgende hoofdstuk en bijlage 6). De kans is dus groot dat slachtoffers en getuigen de OK-punten niet zullen zien of niet kunnen bezoeken.

In 33 OK-punten was iemand aanwezig die ons te woord kon staan. Bijna de helft (40%) van deze medewerkers bleek niet op de hoogte van het feit dat hun lokatie een OK-punt was. Een klein aantal van degenen die het wel wisten, bleek na doorvragen een verkeerd beeld te hebben van de OK-puntenaanpak. Zo dacht één respondent dat de OK-aanpak over hygiëne in de horeca ging. Een ander dacht dat het ging over bedrijfshulpverlening na calamiteiten. Aan de eis dat er tijdens openingstijden in elk OK-punt een deskundige medewerker aanwezig moet zijn, wordt dus in iets minder dan de helft van de gevallen niet voldaan. Dat betekent dat zelfs als een slachtoffer of getuige een OK-punt ziet, er naartoe gaat en als het geopend is, de kans bestaat dat hij of zij niet wordt opgevangen op de manier zoals beoogd.

De rest van de medewerkers (60%) waar wij mee spraken, wist wél wat de OK-puntenaanpak inhoudt. Zij gaven vrijwel allemaal aan dat het voor het succes van de OK-puntenaanpak essentieel is dat de bekendheid bij het brede publiek toeneemt. Ook was de meerderheid van de geïnterviewde

medewerkers van mening dat OK-punten vooral 's avonds en 's nachts open zouden moeten zijn en dat is nu vaak niet het geval: 'Als er wat gebeurt, zijn wij gesloten', hoorden we van diverse OK-medewerkers.

Wij vroegen de OK-medewerkers ook of er het afgelopen jaar iemand was opgevangen in hun OK-punt. Dat was in de 33 OK-punten waar een medewerker aanwezig was in totaal drie keer gebeurd. Als we dit ophogen naar het totaal aantal OK-punten in Rotterdam komen we tot een schatting van circa twintig opgevangen personen per jaar²⁵. De Stichting Meld Geweld komt op basis van een onderzoek onder de OK-punten tot de schatting dat elk jaar in één op de drie OK-punten iemand wordt opgevangen. Dat zou betekenen dat er jaarlijks circa tachtig personen worden opgevangen.

Er is geen objectieve maatstaf om te bepalen of dat veel of weinig is. Er is in elk geval hulp geboden aan een aantal slachtoffers en getuigen van geweld. Wellicht is hierdoor veel menselijk leed voorkomen. Maar het aantal slachtoffers is te klein om van een substantieel effect te kunnen spreken. Er zijn per jaar ongeveer tienduizend slachtoffers van geweld in Rotterdam en daarvan vindt dus ongeveer één op de duizend (of als we de cijfers van de Stichting Meld Geweld hanteren één op de honderd) de weg naar een OK-punt. Daar komt bij dat de medewerkers in de lokaties die nu OK-punt zijn ons vertelden dat zij voorheen ook al als opvangpunt fungeerden. De drie medewerkers van de OK-punten waar iemand was opgevangen, gaven zelf aan dat de opvang niets te maken had met het feit dat ze OK-punt waren: ook voordien vingen zij af en toe mensen op. Ook in de praktijk blijkt de aanpak van de veilige haven dus geen aannemelijk onderdeel van de beleidslogica.

Intermezzo: Bekendheid OK-punten

In 2008 bleek uit een telefonische enquête onder vierhonderd Rotterdammers dat de bekendheid van de OK-puntenaanpak niet groot was.²⁶ Vier procent van de Rotterdammers wist spontaan wat de aanpak inhield en acht procent herkende de OK-punten na een omschrijving²⁷. Onderzoek in 2010 onder 150 Rotterdammers toonde aan dat de *spontane* bekendheid van de OK-punten nog steeds beperkt is: 4 van de 150 respondenten noemden het als één van de 'initiatieven, projecten en organisaties die zich in Rotterdam en omstreken bezighouden met veiligheid'. De *geholpen* bekendheid was echter fors: 48 procent kende de OK-punten van naam, 61 procent had het logo/uithangbord wel eens gezien en bijna de helft kon juist omschrijven wat een OK-punt is²⁸.

Noot 25 Meer informatie over de OK-punten, zoals openingstijden, bereikbaarheid en herkenbaarheid, staat in bijlage 6.

Noot 26 T. Alleman en A. Hubbers/ Metrixlab (2008), *Rapport OK-punten in Rotterdam; imago- en bereikonderzoek*.

Noot 27 In het kader van dit onderzoek is ook gesproken met een klein aantal willekeurige voorbijgangers. De bekendheid van de OK-punten was onder die groep was minder groot: men kende de punten niet en verwachtte niet er eentje te kunnen vinden in nood. Omdat de groep waar wij mee spraken niet groot en niet representatief was, kunnen hier geen conclusies op worden gebaseerd.

Noot 28 ARA Insights (2010), *Bekendheidsonderzoek OK-punten*.

Melden aan politie, pakkans daders omhoog

Omdat er nauwelijks slachtoffers of getuigen van geweld naar OK-punten toegaan, komen er ook nauwelijks meldingen binnen bij de politie vanuit OK-punten. In de periode van januari 2008 tot en met augustus 2009 is één keer een melding vanuit een OK-punt bij de politie binnengekomen, zo bleek bij navraag bij de meldkamer. Dit betekent dat er door de OK-puntenaanpak nauwelijks tot geen geweldplegers worden aangehouden. De objectieve pakkans wordt er dus niet door vergroot en zeer waarschijnlijk, hoewel dit niet met zekerheid is te zeggen, geldt dit ook voor de gepercipieerde pakkans.

5 Implementatie

Dit hoofdstuk gaat over de implementatie van de OK-puntenaanpak in Rotterdam, Amsterdam en Tilburg. We bespreken de oorspronkelijke aanleiding en geven aan wat er nadien is gebeurd. Dit leidt tot een overzicht van een aantal randvoorwaarden waaraan in elk geval voldaan moet worden om de OK-puntenaanpak ergens te kunnen invoeren.

De informatie in dit hoofdstuk is afkomstig uit beleidsdocumenten en websites en aangevuld met mondelinge interviews met vertegenwoordigers van gemeenten, politie en de Stichting Meld Geweld.

5.1 Rotterdam

De start van de OK-puntenaanpak in Rotterdam is al beschreven in hoofdstuk 2. Daarom gaan we hier alleen in op zaken die relevant zijn voor de lessen over implementatie.

Politieke steun

Ten eerste is het van belang op te merken dat bij de oprichting van de Stichting Meld Geweld veel steun vanuit de gemeente Rotterdam kwam. Toenmalig burgemeester Opstelten werd lid van het comité van aanbeveling omdat hij van mening was dat het werk van de Stichting Meld Geweld 'een uitstekende aanvulling' vormde op het Rotterdamse programma Veilig. Opstelten verrichtte in 1999 de start van de campagne Meld Geweld.²⁹ Onder de bestuursleden en leden van het comité van aanbeveling bevonden zich nog meer invloedrijke personen, zoals de politietop, journalisten en politici.

Aandacht voor bestaande OK-punten

Voor een succesvolle OK-puntenaanpak is aandacht voor bestaande OK-punten minstens zo belangrijk als aandacht voor het oprichten van nieuwe OK-punten. Voor dit onderzoek zijn 57 OK-punten in Rotterdam bezocht (zie bijlage 6 voor een verslag per OK-punt). Elk OK-punt in de steekproef is beoordeeld op drie objectieve criteria: zichtbaar OK-bord aan de gevel, geopend en een OK-medewerker aanwezig. Dit leidde tot een score van een aantal sterren: drie sterren was de maximaal haalbare score.

Slechts vijf van de 57 bezochte OK-punten (9%) voldeden aan elk van de drie beoordeelde criteria. De rest (91%) voldeed niet aan één of meer van de gestelde eisen. Maar liefst één op de vijf OK-punten (18%) bleek op geen van de drie punten positief te scoren: deze OK-punten hadden geen zichtbaar OK-bord aan de gevel, waren niet geopend en er was (dus) geen OK-medewerker aanwezig. Dit laat zien dat het oprichten van OK-punten niet voldoende is: bestaande OK-punten moeten worden gestimuleerd om de gemaakte afspraken te blijven nakomen.

Noot 29 Jaarboek Stichting Meld Geweld 1999.

Tabel 5.1 Beoordeling 57 bestaande OK-punten in Rotterdam

Score		Aantal OK-punten	Perce- tage
-	Voldoet aan geen van de criteria	10	18%
☆	Voldoet aan één criterium	27	47%
☆☆	Voldoet aan twee criteria	15	26%
☆☆☆	Voldoet aan drie criteria	5	9%
Totaal		57	100%

5.2 Landelijke aanpak

De Stichting Meld Geweld gaf een presentatie aan het Landelijk Platform tegen Geweld op Straat. Het Platform stelde haar toen een subsidie in het vooruitzicht.³⁰ In 2001 kreeg de samenwerking tussen de Stichting Meld Geweld en de Ministeries van Justitie en Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties vaste vorm. De samenwerking met de ministeries was een belangrijke mijlpaal voor de Stichting: er kwamen landelijke campagnes in de massamedia, onder andere Postbus 51 spotjes.

OK-punten landelijk

In het *Actieplan tegen Geweld* (2005) waaraan zeven ministeries meededen, werden de OK-puntenaanpak genoemd als één van de initiatieven binnen de slachtoffergerichte aanpak. Goede opvang en eventueel medische verzorging werden beschouwd als eerste vereisten voor het verwerken van leed en het beperken van schade. Opvang en ondersteuning waren op zich 'al relatief goed geregeld', maar waren niet ter plekke beschikbaar wanneer iemand slachtoffer werd van geweld. In die lacune zouden de OK-punten moeten voorzien.

Eind 2005 namen de ministeries van Justitie en Binnenlandse Zaken een principebesluit over de landelijke invoering van de OK-punten. De doelen waren het bieden van slachtofferopvang en de mogelijkheid direct maatregelen te nemen: de politie bellen met een meldcode zodat de melding extra aandacht krijgt, het verlenen van hulp of het bellen van een partner, bekende of een taxi voor het slachtoffer. Als voorwaarde werd gesteld dat een aantal pilots gehouden moest worden en een effectmeting moest worden uitgevoerd.³¹

Het Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid (CCV) kreeg in 2006 van het Ministerie van Justitie de taak de landelijke invoering van OK-punten te verkennen. Het doel was om de Stichting Meld Geweld te faciliteren bij het opzetten van OK-punten in vier gemeenten³². Geïnteresseerde gemeenten kregen een 'startpakket' waarmee tachtig procent van de kosten kon worden gedekt.

Noot 30 De toegezegde subsidie van de Ministeries van BZK en Justitie aan de Stichting Meld Geweld werd eerst niet toegekend. Later volgt er een gezamenlijke grootscheepse mediacampagne en (nadat de Stichting in hoger beroep was gegaan tegen het besluit geen subsidie te verstrekken) ook een deel van het subsidiegeld.

Noot 31 Geactualiseerde versie van de handreiking 'Veiligheid in ontwikkeling', BZK ism VNG en CCV.

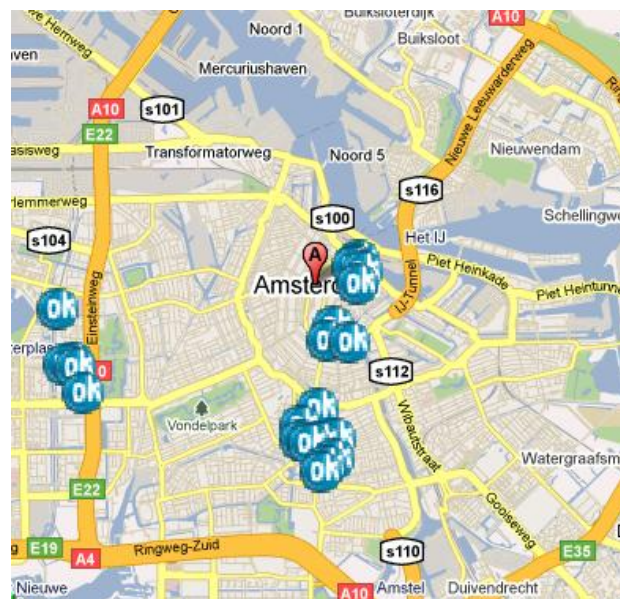
Noot 32 Later werd het project om in vier pilotsteden OK-punten op te richten volledig overgeheveld naar de Stichting Meld Geweld.

5.3 Amsterdam

De aanleiding om de OK-puntenaanpak in Amsterdam in te voeren was de Grote Prijs van Amsterdam: een initiatief van de regiopolitie Amsterdam-Amstelland om de burger te betrekken bij het vergroten van de veiligheid. Het winnende idee was 'Veilige Havens': een veilige haven bieden aan voorbijgangers bij mensen thuis. Het doel was het vergroten van de sociale kwaliteit en het verminderen van onveiligheidsgevoelens bij burgers. Uit een eerste verkenning bleek al snel dat OK-punten bij mensen thuis niet haalbaar waren. Een deel van de beoogde OK-punten was niet toegankelijk genoeg, bijvoorbeeld alleen te bereiken via een aantal trappen, de herkenbaarheid vanaf de straat was moeilijk te realiseren en in veel woningen waren de bewoners te vaak niet thuis.

De Amsterdamse politie zocht vervolgens contact met de Stichting Meld Geweld toen bleek dat de Rotterdamse OK-punten alleen in voor het publiek toegankelijke locaties werden opgericht. Vervolgens viel het besluit het beschikbare geld in te zetten voor realisatie van OK-punten bij ondernemers. In juni 2007 werd het Okura hotel als eerste OK-punt in Amsterdam gelanceerd. Sindsdien zijn er in Amsterdam in totaal 22 OK-punten opgericht.

Figuur 5.1 De OK-punten in Amsterdam

Bron: www.okpunt.nl

Het doel van de Amsterdamse OK-punten is het betrekken van de burger bij veiligheid. De punten moeten niet alleen de veiligheidsbeleving verbeteren, maar er ook voor zorgen dat de deelnemende ondernemers meer betrokken raken bij de veiligheid in hun buurt. Per OK-punt wordt minstens één medewerker getraind in het opvangen en doorverwijzen van slachtoffers. De eerste OK-punten werden als pilot ingevoerd: de politie zou deze pilot evalueren door een nulmeting en effectmeting te houden onder passanten. Zo moest duidelijk worden of de OK-punten daadwerkelijk de veiligheidsbeleving van de bewoners en de sociale cohesie beïnvloedden. Dit onderzoek is echter nooit uitgevoerd.

De politie is de belangrijkste trekker van de OK-punten in Amsterdam: de centrale stad was niet betrokken bij het initiatief. De politie benaderde om

die reden zelf de stadsdelen Oud-Zuid en Slotervaart voor de pilot. In samenwerking met de veiligheidscoördinatoren van deze twee stadsdelen zocht de politie deelnemers voor de OK-punten, organiseerde OK-trainingen en gaf publiciteit aan het project. Later kwamen er ook OK-punten in stadsdeel Centrum. In 2007 toonde stadsdeel Zuidoost ook interesse, maar dat heeft tot op heden nog niet tot OK-punten geleid.

5.4 Tilburg

De aanleiding voor de OK-punten in Tilburg was een steekincident met dodelijke afloop op de Reeshofdijk in 2003.³³ Een opbouwwerker in de wijk Reeshof wilde als reactie op dit incident de fietsroutes naar het uitgaanscentrum veiliger maken. Zij ging op zoek naar een methode om dit te doen en ontdekte de OK-puntenaanpak.

De gemeente was enthousiast en in 2004 werd het eerste OK-punt in Tilburg geopend door burgemeester Vreeman en twee scholieren. De OK-punten werden gerealiseerd door de afdeling sociale veiligheid van de gemeente Tilburg. Deze afdeling was verantwoordelijk voor werving van nieuwe OK-punten, de training van medewerkers in de OK-punten, publiciteit en het onderhouden van contact met bestaande OK-punten.

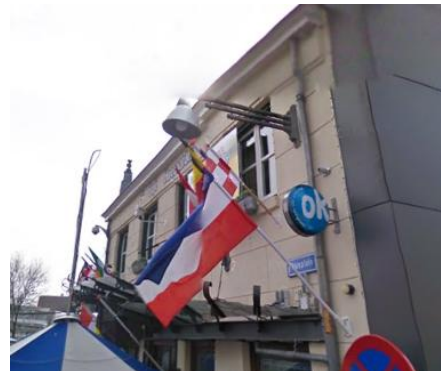
Het doel van de OK-punten in Tilburg is het opvangen van slachtoffers en getuigen van geweld en mensen die zich op een andere manier onveilig of bedreigd voelen. Daarnaast biedt het punt ook opvang voor slachtoffers van 'panne met de fiets' op de fietsroute tussen Tilburg en Hilvarenbeek.

De meeste Tilburgse OK-punten liggen aan fietsroutes naar scholen en in uitgaansgebieden. Er zijn veel cafés OK-punt geworden, maar ook zeventien wijkcentra, zeven scholen, vier bibliotheken, een ziekenhuis, een benzine-station en bijvoorbeeld safaripark Beekse Bergen.

Twee OK-punten in Tilburg

Wijkcentrum de Baselaer

Café Hoegaarden

Nieuwe impuls in 2007

De eerste vier OK-punten in Tilburg waren relatief snel opgericht. In de daaropvolgende drie jaar kwamen er echter geen nieuwe OK-punten meer bij. Ook is er geen contact meer geweest tussen de gemeente en de vier

Noot 33 *Brabants Dagblad*, 18 september 2007, 'Extra vluchthavens scholier'.

eerste OK-punten: nieuwe medewerkers van de vier lokaties kregen dus ook geen OK-training. In 2007 deed burgemeester Opstelten van Rotterdam persoonlijk een oproep aan zijn Tilburgse collega Vreeman om de OK-punten een nieuwe impuls te geven.

De gemeente Tilburg besloot daarop de Twern, een organisatie voor maatschappelijke diensten, opdracht te geven vijftig OK-punten te realiseren. Dit doel is gehaald in de zomer van 2009 en daarmee was de taak van de Twern volbracht. De uitvoeringstaken zijn overgenomen door de gemeente die de OK-puntenaanpak opnam als onderdeel van het veiligheidsplan.³⁴

5.5 Randvoorwaarden

Op basis van de ervaringen in Rotterdam, Amsterdam en Tilburg kunnen enkele randvoorwaarden worden geformuleerd voor invoering van de OK-puntenaanpak.

Structurele steun vanuit het (gemeente) bestuur, ook financieel

Net als burgemeester Opstelten in Rotterdam steunde burgemeester Vreeman van Tilburg de OK-punten persoonlijk. In Amsterdam was de burgemeester geen pleitbezorger van de OK-punten. Het blijkt dat het werven en realiseren van OK-punten een stuk sneller gaat als de burgemeester er persoonlijk bij betrokken is. De Amsterdamse situatie is voor de Stichting Meld Geweld verre van optimaal: 'Al die stadsdelen maken het moeilijk om iets te bereiken in de hele stad'. De politie in Amsterdam vindt achteraf gezien ook dat er bestuurlijk te laag is ingestoken.

Ook financieel en organisatorisch is een lange adem nodig. De Stichting Meld Geweld krijgt al meer dan tien jaar subsidie, maar elke keer moeten opnieuw subsidieaanvragen worden gedaan. Dat maakt het volgens de Stichting moeilijk om professioneler te worden: het inhuren van mensen op structurele basis of het investeren op langere termijn is onmogelijk. De jaarlijkse onzekerheid en 'het subsidiecircus' kosten veel energie en tijd die beter in de kernactiviteiten kan worden gestoken. De Stichting geeft er dan ook de voorkeur aan de subsidierelatie over te hevelen naar de bestuursdienst of een andere meer passende dienst³⁵. In Tilburg nam de gemeente het voortouw en in Amsterdam de politie: daaruit blijkt dat er overheidsorganisaties zijn die het logisch vinden dit soort taken op zich te nemen. Het meest veelbelovende model is waarschijnlijk een structurele inbedding op lokaal niveau, aangevuld met incidentele subsidies bijvoorbeeld voor campagnes. De vraag of de aanpak het beste werkt via een Stichting of een overheids-onderdeel is afhankelijk van lokale omstandigheden en ambities.

Enthousiaste deelnemers aan de OK-punten en OK-trainingen

Het succes van de OK-puntenaanpak staat of valt met de betrokkenheid van de individuele OK-medewerkers. Zij moeten hun kennis zowel binnen als buiten de OK-punten toepassen en uitdragen. Het is kost echter veel tijd om elk OK-punt afzonderlijk te enthousiasmeren en daarom is het verleidelijk via koepelorganisaties of ondernemersverenigingen 'van bovenaf' in één keer een hele groep cafés of andere lokaties te werven als OK-punt. Het gevaar daarvan is dat de medewerkers niet allemaal gemotiveerd zijn om mee te doen.

Noot 34 Mondelinge toelichting medewerker de Twern.

Noot 35 Mondelinge toelichting Stichting Meld Geweld.

Aandacht voor beheer bestaande OK-punten

Er gaat zoals gezegd veel tijd zitten in het werven van nieuwe OK-punten en er is gewoonweg te weinig personeelscapaciteit om alle bestaande OK-punten betrokken en actief te houden³⁶. Als de OK-training eenmaal is gegeven en het OK-bord er hangt, hoort de lokatie vaak lange tijd niets meer van de Stichting Meld Geweld. Veel medewerkers van de Rotterdamse OK-punten waar wij mee spraken, gaven aan dat ze meer contact hadden verwacht. Ook is de aanpak gevoelig voor personeelsswisselingen binnen de OK-punten. De Stichting erkent dit probleem en zou graag meer aandacht willen besteden aan het beheren van de bestaande OK-punten. Voor Rotterdam is al een aantal initiatieven ontwikkeld om de relatie 'warm' te houden: Boomerangkaarten, opfriscursussen, een film via internet en een *Dag tegen geweld*. Toch geeft men aan dat het beter zou zijn om via persoonlijk contact te werken. Een randvoorwaarde voor blijvend succes is dus dat er tijd en geld moet zijn om ook voldoende aandacht aan bestaande OK-punten te geven.

Gevoel van urgentie

De OK-punten in Rotterdam en Tilburg zijn van start gegaan na een ingrijpend geweldsincident dat veel publiciteit kreeg; in Amsterdam niet. Dit is natuurlijk niet af te dwingen, maar het blijkt wel degelijk van groot belang voor succes op de langere termijn.

Een ogenschijnlijk klein, maar buitengewoon lastig, knelpunt is dat het niet overal is toegestaan OK-borden aan gevels op te hangen. Dit speelde in Rotterdam bij bepaalde historische panden en in Amsterdam was het bijna overal een probleem, vanwege het strikte beleid op het gebied van buitenreclame. Het leidt ertoe dat een aanzienlijk deel van de OK-punten niet herkenbaar is vanaf de straat.

Noot 36 Deze conclusie werd ook getrokken over de OK-puntenaanpak in Tilburg: het contact met de bestaande OK-punten moest worden geïntensiveerd. Bron: M. Rovers, E. van den Reek Vermeulen en M. Bruinsma (2009), *OK-punten in Tilburg: een evaluatie en effectmeting*; IVA: Tilburg.

6 Meten doelbereik

Nu duidelijk is volgens welke beleidslogica de OK-puntenaanpak beoogt te werken, is ook duidelijk met welke informatie het doelbereik kan worden bepaald. Het blijkt dat er op sommige punten aanvullend onderzoek nodig is om het doelbereik van de OK-puntenaanpak te kunnen meten om andere mogelijke oorzaken te kunnen uitsluiten. In dit hoofdstuk doen we daar een voorstel voor, waarbij we onderscheid maken tussen de middelen (input), directe doelen (output) en einddoelen (outcome).

6.1 Middelen

De drie middelen die in de OK-puntenaanpak centraal staan zijn: OK-punten, OK-trainingen en publiciteitscampagnes. De Stichting Meld Geweld houdt zelf bij hoeveel activiteiten er op deze punten worden verricht, omdat hierover verantwoording moet worden afgelegd richting subsidieverstrekkers. Het aantal OK-punten is bekend, het aantal deelnemers aan de OK-trainingen wordt bijgehouden en de publiciteitscampagnes worden geadmistreerd en geëvalueerd (zie 6.2). De input van de OK-puntenaanpak is dus meetbaar en bekend.

6.2 Directe doelen

Weten wat je kunt doen bij geweld + Gewenst gedrag vertonen bij geweld
De campagnes en de OK-trainingen moeten ertoe leiden dat mensen weten wat je kunt doen bij geweld en dat ze gewenst gedrag vertonen bij geweld. Bij de publiciteitscampagnes wordt middels een publieksonderzoek onderzocht of het eerste doel wordt bereikt. In dat onderzoek wordt niet alleen gevraagd naar het kennisniveau, maar ook naar (gedrags)intenties. Voor de campagnes is dus bekend of het directe doel van kennisvermeerdering wordt bereikt.

Of dit ook leidt tot het gewenste gedrag is onbekend, maar het is twijfelachtig of het de investering waard is hier apart onderzoek naar te verrichten. Dit zou namelijk een breed publieksonderzoek vereisen met relatief hoge kosten. Een alternatief is een kleinschaliger, meer kwalitatieve onderzoeksopzet, bijvoorbeeld door een relatief klein aantal voorbijgangers op straat te confronteren met het campagnemateriaal en vervolgens een aantal vragen over kennis, attitude en gedrag te stellen.

Over de attitudes en het gedrag van de deelnemers aan de OK-trainingen is op dit moment al enige informatie beschikbaar. Er worden namelijk evaluatieformulieren uitgedeeld na afloop van de OK-trainingen. Daaruit blijkt dat de waardering hoog is: een 8,3. Of de training heeft geleid tot attitudeverandering en/of het vertonen van gewenst gedrag, blijkt hier echter niet uit. Aangezien de strategie van het handelingsperspectief via de OK-trainingen het meest veelbelovende onderdeel van de aanpak is, verdient het aanbeveling kennis, attitudes en gedrag van de OK-medewerkers te meten vóór en na de OK-training. Daaruit blijkt of zij de aangeleerde vaardigheden in de

praktijk hebben ingezet en zo ja, of dit ook buiten de OK-punten gebeurde. Idealiter worden er ook vervolgmetingen gehouden, wellicht zelfs jaarlijks, onder alle OK-cursisten. Dat maakt het mogelijk het effect op lange termijn te monitoren. Een bijkomend voordeel is dat zo'n jaarlijks onderzoek het beheer van bestaande OK-punten eenvoudiger maakt: mensen die niet meer bij het OK-punt werken kunnen uit het bestand worden verwijderd en OK-punten die niet (meer) goed functioneren kunnen worden bijgestuurd. Andersom kunnen de OK-medewerkers vragen stellen aan de Stichting Meld Geweld (bijvoorbeeld een nieuw uithangbord bestellen). Daarnaast zorgt een jaarlijks onderzoek ervoor dat de OK-punten weer worden herinnerd aan het feit dat ze OK-punt zijn wat alleen maar goed kan werken voor de aanpak en het gevoel van betrokkenheid. Tot slot biedt een jaarlijkse enquête de mogelijkheid ook enkele vragen te stellen over het doelbereik op andere punten (zie hieronder).

Opvang slachtoffers en getuigen door OK-medewerkers + Melden aan politie, daders aanhouden

De Stichting Meld Geweld benadert met enige regelmaat alle OK-punten en vraagt dan onder andere of er slachtoffers of getuigen van geweld zijn opgevangen in de afgelopen periode en of er meldingen zijn gedaan aan de politie. Hoewel de resultaten van die 'eigen' peiling hoger uitvielen dan de quick-scan die in het kader van dit onderzoek is gehouden (circa 80 opgevangen personen volgens de Stichting Meld Geweld en maximaal 20 volgens de quick scan) is het een bruikbare bron over het doelbereik op dit punt.

Onbekend is of de OK-medewerkers ook *buiten* de OK-punten slachtoffers en getuigen van geweld opvangen, terwijl dit juist één van de belangrijkste (en aannemelijke) positieve effecten van de OK-puntenaanpak is. Zoals hierboven al werd gesteld zou een jaarlijks onderzoek onder alle OK-medewerkers op dit punt in elk geval een indruk geven van het doelbereik.

(Gepercipieerde) pakkans daders omhoog

De enige manier om het doelbereik op dit punt in kwantitatieve termen te meten, zou onderzoek vergen onder een grote groep (potentiële) geweldplegers. De investering die daarvoor nodig zou zijn, staat niet in verhouding tot de opbrengsten. Daarom wordt ook hier aanbevolen een kleinschaliger en kwalitatief opgezet onderzoek uit te voeren. Ook kan op theoretische gronden en op grond van logisch redeneren worden aangegeven of het waarschijnlijk is dat de (gepercipieerde) pakkans omhoog is gegaan als gevolg van de OK-puntenaanpak.

6.3 Einddoelen

De twee einddoelen van de OK-puntenaanpak zijn een 'cultuur van betrokkenheid' en 'minder geweld'. Deze grootheden worden beïnvloed door zeer veel factoren en niet alleen door de OK-punten. Daarom is het logischer deze grootheden te laten monitoren door overkoepelende instanties, zoals de gemeente of de regionale politie. Dit gebeurt ook al voor wat betreft geweldsdelicten (Rotterdamse Veiligheidsindex, Rijksmonitor Veiligheid). De OK-puntenaanpak zou niet moeten worden 'afgerekend' op de ontwikkeling in dit soort indicatoren. Het is wel redelijk om te onderzoeken of de directe doelen worden bereikt en vervolgens op theoretische en logische gronden te beoordelen of de OK-punten hebben bijgedragen aan een cultuur van betrokkenheid en minder geweld.

7 Conclusie

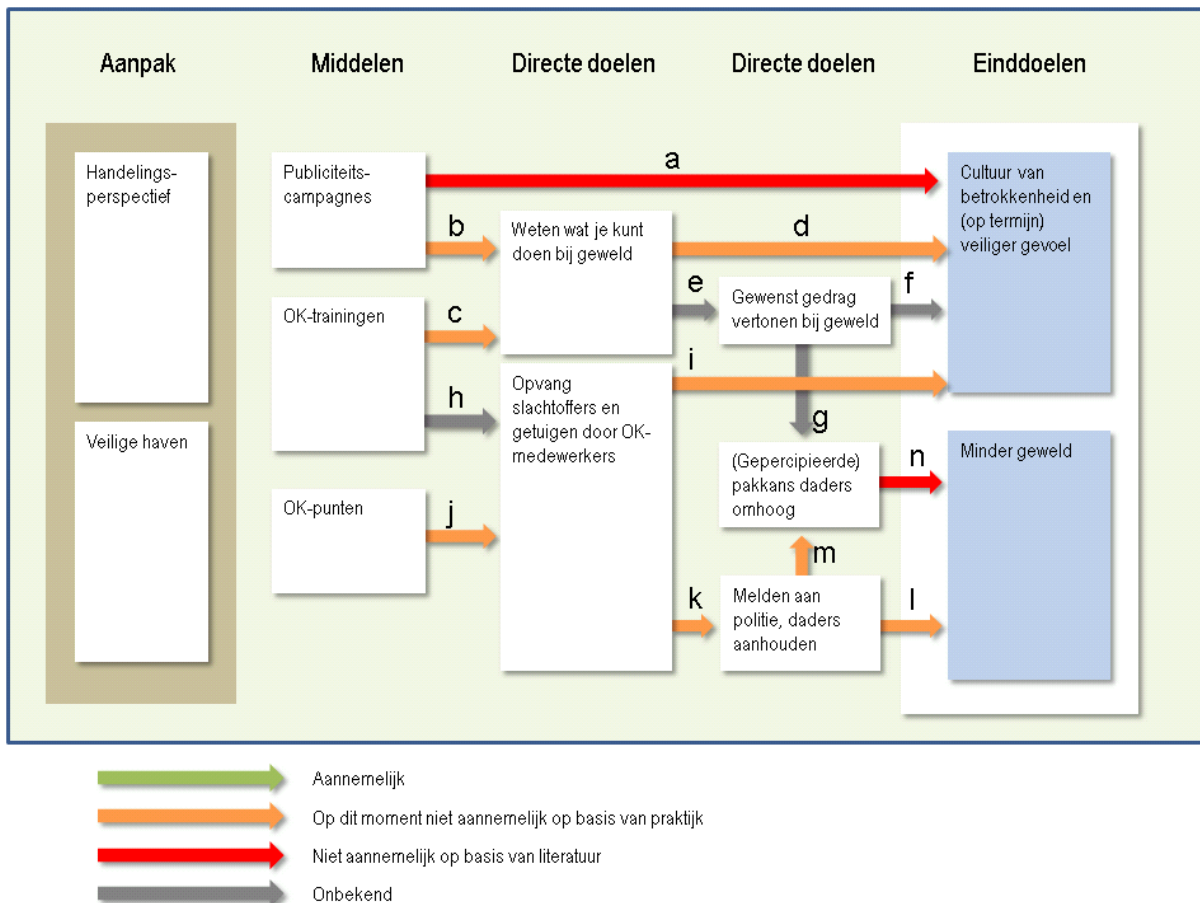
Beoordeling beleidslogica

In dit rapport zijn achtereenvolgens de volgende stappen gezet:

- Reconstructie beleidslogica (hoofdstuk 3)
- Literatuurstudie, interviews en een quick-scan in Rotterdam op zoek naar bewijs voor de beleidslogica (hoofdstuk 4)
- Onderzoek naar de implementatie van de OK-puntenaanpak in Rotterdam, Amsterdam en Tilburg (hoofdstuk 5 en bijlagen)

In dit hoofdstuk wordt alle informatie over de beleidslogica en de waargenomen praktijk samengevoegd en wordt gezien in hoeverre de beleidslogica overeind blijft als we de gevonden informatie erin verwerken.

Figuur 7.1 Beleidslogica OK-puntenaanpak beoordeeld

Handelingsperspectief

- a Het is onwaarschijnlijk dat de publiciteitscampagnes en ook de OK-borden in het straatbeeld direct tot een cultuur van betrokkenheid en een veiliger gevoel leiden. Dat blijkt uit literatuur over vergelijkbare initiatieven zoals buurtpreventie, *neighborhood watch* en cameratoezicht. Aandacht voor onveiligheid, risico's en andere *crime and disorder signals* kan zelfs leiden tot een ónveiliger gevoel. Een handelingsperspectief wordt wel geboden op de OK-posters, dus dat deel van de beleidslogica is wel aannemelijk (zie b, c en d).
- b De publiciteitscampagnes van de Stichting Meld Geweld zorgen voor kennisvermeerdering over wat je kunt doen bij geweld. Onderzoek naar de eerdere campagne 'Meld geweld' liet zien dat het kennisniveau van een aanzienlijk deel van het publiek was vergroot door deze campagne en dat de attitude over ingrijpen was veranderd. Het is op dit moment op basis van de praktijk echter niet aannemelijk dat ditzelfde geldt voor de publiciteit over de OK-punten. Deze publiciteit biedt immers geen handelingsperspectief in het algemeen, maar gaat over het opvangen van slachtoffers en getuigen in OK-punten. De kans dat hierdoor een cultuur van betrokkenheid in de maatschappij als geheel zal ontstaan, is niet groot.
- c In theorie is het aannemelijk dat mensen in de OK-training leren wat ze te doen staat als het om geweld gaat. Ook is het in theorie aannemelijk dat als ze dat leren, ze dit in gedrag zullen omzetten en hierdoor een cultuur van betrokkenheid zullen stimuleren. In de praktijk blijkt echter dat de trainingen vrijwel uitsluitend gaan over het opvangen van slachtoffers en getuigen van geweld in de OK-punten. Het veronderstelde verband tussen de OK-trainingen en weten wat je kunt doen bij geweld (en vervolgens ook daadwerkelijk het gewenste gedrag vertonen) is in theorie dus wel aannemelijk, maar op basis van de praktijk niet.
- d Mensen die weten wat ze kunnen doen als het om geweld gaat hebben een handelingsperspectief gekregen. Het is aannemelijk dat ze zich daardoor veiliger voelen. Communicatie over acties die mensen zelf kunnen ondernemen beïnvloeden de veiligheidsbeleving namelijk positief. Hierboven bleek echter al (zie b en c) dat dit in de huidige praktijk niet gebeurt: de publiciteit en de trainingen gaan over opvang van slachtoffers en niet over het bieden van een handelingsperspectief. Daarom is ook dit deel van de beleidslogica op papier wel aannemelijk, maar niet in de huidige praktijk.
- e Het is niet bekend of de kennis die mensen opdoen in de OK-trainingen of de publiciteitscampagnes daadwerkelijk leidt tot het vertonen van gewenst gedrag. Uit het reeds aangehaalde onderzoek naar de campagne 'Meld geweld' bleek dat de (gedrags)intenties positief waren veranderd. Ook worden de OK-trainingen met hoge rapportcijfers gewaardeerd door de deelnemers. Maar om vast te stellen of dat voldoende is voor daadwerkelijke gedragsverandering, is aanvullend onderzoek nodig.
- f/g In theorie is het aannemelijk dat als een groot deel van de bevolking het gewenste gedrag vertoont bij geweld, dit zal leiden tot een cultuur van betrokkenheid en (op termijn) een veiliger gevoel. Ook is het aannemelijk dat de gepercipieerde pakkans van daders in dat geval omhoog gaat. Het is echter onbekend (zie e) in welke mate de OK-puntenaanpak leidt tot het vertonen van gewenst gedrag. Vandaar dat ook deze twee afgeleide effecten in het schema (f en g) als 'onbekend' zijn gekwalificeerd.

Veilige haven

- h In de OK-trainingen leren de deelnemers op welke manier ze slachtoffers en getuigen van geweld kunnen opvangen. Dit kan zowel binnen als buiten de OK-punten gebeuren. *Binnen* de OK-punten is het aantal opgevangen mensen te klein om van een substantieel effect te kunnen spreken (zie j). Er zijn geen cijfers beschikbaar over het aantal mensen dat door OK-medewerkers is opgevangen *buiten* de OK-punten. Daarom is het onbekend in hoeverre de OK-trainingen bijdragen aan opvang van slachtoffers en getuigen van geweld.
- i Het is in theorie aannemelijk dat goede opvang van slachtoffers en getuigen van geweld bijdraagt aan een cultuur van betrokkenheid en op termijn een veiliger gevoel. Maar aangezien er nauwelijks slachtoffers en getuigen worden opgevangen in de OK-punten (zie j), is het op dit moment op basis van de praktijk niet aannemelijk dat dit zo werkt.
- j In de OK-punten wordt een relatief klein aantal slachtoffers en getuigen van geweld opgevangen. We hebben dat op verschillende manieren onderzocht. We hebben gevraagd aan de aanwezige OK-medewerkers in 57 Rotterdamse OK-punten hoe vaak dit gebeurd was in het afgelopen jaar en dit opgewogen naar het totaal aantal OK-punten. We komen dan op een schatting van circa twintig slachtoffers in een jaar tijd. Als we het vanuit een logische optiek doorrekenen (zien > weten > geopend > medewerker aanwezig > opvang – zie paragraaf 4.1), dan komen we uit op twaalf slachtoffers per jaar. Zelf zegt de Stichting Meld Geweld dat er ongeveer tachtig personen per jaar worden opgevangen. Hoe dan ook: deze aantallen vallen in het niet bij het totaal aantal slachtoffers van geweld. Daarom luidt de conclusie dat ook dit deel van de beleidslogica op dit moment niet aannemelijk is op basis van de praktijk.
- k Navraag bij de politie Rotterdam-Rijnmond leert ons dat er in anderhalf jaar tijd één keer een telefoontje is binnengekomen vanuit een OK-punt. Er komen dus nauwelijks meldingen binnen, waardoor er ook geen daders kunnen worden aangehouden. Ook dit deel van de beleidslogica is dus op basis van de praktijk niet aannemelijk.
- l In Rotterdam vinden jaarlijks tienduizend geweldsdelicten plaats en in anderhalf jaar tijd is er één melding vanuit een OK-punt aan de politie gedaan. Het is daarom op basis van de praktijk niet aannemelijk dat het melden aan de politie heeft geleid tot een meetbare afname van geweld, ook niet als de cijfers van de Stichting Meld Geweld worden gebruikt.
- m Omdat er nauwelijks meldingen vanuit de OK-punten aan de politie worden gedaan, worden er ook geen daders aangehouden. Het is daardoor ook zeer onwaarschijnlijk dat de (gepercipieerde) pakkans van daders is gestegen.
- n De gedachte dat een hogere (gepercipieerde) pakkans leidt tot minder geweld, lijkt intuïtief juist. Uit allerlei onderzoeken, onder andere naar cameratoezicht (een andere manier om de pakkans te verhogen) weten we echter dat dit beter werkt tegen vermogensdelicten dan tegen (uitgaans)geweld. Geweld is vaak impulsief en de pakkans speelt daarbij een kleine rol. Als de werkelijke pakkans wordt vergroot zouden er meer daders vervolgd en veroordeeld worden, maar dan heb je wel een flinke instroom nodig (zie punt h en j).

Alles overziend, moet dus de conclusie worden getrokken dat het spoor van de veilige haven niet aannemelijk is – niet in theorie en ook niet in de praktijk. Het spoor van het handelingsperspectief is in theorie wel aannemelijk, maar in de praktijk niet.

Bijlagen

Bijlage 1 Leden begeleidingscommissie

Leden begeleidingscommissie

Dhr. M. Eysink Smeets – Lector Hogeschool In-Holland (voorzitter)

Mw. R.L. Grefhorst – Beleidsadviseur Ministerie van Justitie

Dhr. F. Willemsen – Senior onderzoeksadviseur WODC

Bijlage 2 Interviews

Mw. C. Dijkstra – Politie Amsterdam-Amstelland
Mw. J. van Es – Beleidsmedewerker GGD Rotterdam
Dhr. M. Eysink Smeets – Lector Public Reassurance Hogeschool In-Holland
Dhr. E. Franken – De Twern Tilburg
Mw. M. Geldorp – Bestuursdienst gemeente Amsterdam
Mw. J. de Jong – Oprichter Stichting Meld Geweld
Dhr. F. Kraaijenbrink – Politie Rotterdam-Rijnmond
Mw. J. Kriens – Wethouder gemeente Rotterdam
Dhr. L. Pronk – Voorzitter Stichting Meld Geweld
Dhr. P. van Soomeren – Visiting Professor Salford University
Dhr. R. van der Steen – Veiligheidscoördinator Amsterdam Oud Zuid
Dhr. J. Verbeek – Stadsmarinier IJsselmonde
Dhr. A. Weggelaar – Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid
Mw. K. Wittebrood – Sociaal Cultureel Planbureau

Bijlage 3 Geregistreerde geweldsmisdrijven

Volgens politiestatistieken

Per jaar worden ruim honderdduizend geweldsdelicten geregistreerd door de politie (in processen-verbaal vastgelegde strafbare feiten). Mishandeling komt het meeste voor: circa de helft van alle geweldsdelicten is een mishandeling. Seksuele misdrijven komen minder vaak voor: circa vijf procent van het totaal. Diefstal met geweld neemt een middenpositie in met circa tien procent van alle geweldsdelicten.

Het aantal geregistreerde geweldsdelicten steeg tussen 2000 en 2007 met 22 procent.³⁷ Kijken we echter naar de ontwikkeling van 2005 naar 2007, dan zien we dat de stijging niet uniform is over alle delicttypen: alleen het aantal mishandelingen steeg, terwijl vier andere geweldsdelicten gelijk bleven of afnamen:

Politiestatistieken geweld (2005 – 2007)

	2005	2006	2007	Ontwikkeling 2005-2007
Mishandeling	56.107	57.651	60.711	+8%
Tegen het leven en persoon	31.969	31.004	31.999	+0%
Diefstal met geweld	15.463	13.716	13.082	-15%
Seksuele misdrijven	6.184	6.003	5.430	-12%
Afpersing	786	780	666	-15%
Geweld totaal	110.509	109.154	111.888	+1%

Bron: Centraal Bureau voor de Statistiek; geregistreerde criminaliteit

Volgens slachtofferenquêtes

Slachtofferenquêtes laten – in tegenstelling tot politiestatistieken – een daling van het aantal geweldsincidenten zien. Tussen 2002 en 2005 daalde het aantal slachtoffers met 17 procent (niet in de tabel).³⁸ De jaren 2005 tot en met 2007 leverden het beeld op zoals in de tabel op de volgende pagina.

Uit slachtofferenquêtes blijkt dat per jaar bijna een miljoen keer geweld wordt gepleegd. Het gaat hierbij voor een aanzienlijk deel (meer dan de helft) om bedreigingen met geweld en niet om feitelijke geweldpleging. Mishandeling en seksuele delicten vormen minder dan de helft van het totaal. Maar zelfs als we bedreigingen niet meetellen, blijven er bijna een half miljoen geweldsincidenten over. Dat zijn er nog altijd vijf keer zoveel als uit politiestatistieken blijkt.

Noot 37 Bron: Centraal Bureau voor de Statistiek
Noot 38 Bron: Politiemonitor Bevolking 2002, 2005.

Slachtofferenquêtes geweld (2005 – 2007)

	2005	2006	2007	Ontwikkeling 2005-2007
Bedreiging	664.000	504.000	523.000	-21%
Mishandeling	243.000	260.000	261.000	+8%
Seksuele delicten	146.000	146.000	180.000	+23%
Geweld totaal	940.000	830.000	866.000	-8%

Bron: Centraal Bureau voor de Statistiek, Veiligheids Monitor Rijk (VMR)³⁹

Welke cijfers zijn juist: politiestatistieken of slachtofferenquêtes?

De werkelijke omvang van geweld wordt met slachtofferenquêtes waarschijnlijk beter in beeld gebracht dan met politiecijfers. Politiecijfers stijgen namelijk als de politie ergens meer aandacht aan besteedt: 'Hoe beter de politie haar werk doet, des te meer criminaliteit er in ons land lijkt te zijn'.⁴⁰

Een voorbeeld hiervan zien we in Den Haag: de hoeveelheid huiselijk geweld is daar volgens politiecijfers twee maal zo snel gestegen als in Utrecht. Het is vrijwel uitgesloten dat dit in werkelijkheid ook het geval was. Een veel logischer verklaring is de hoge prioriteit die de politie in Den Haag gaf aan het signaleren en registreren van huiselijk geweld. Meer aandacht = meer registraties.

Wat ook meespeelt is de geneigdheid van slachtoffers om een incident sneller als (zwaar) geweld te kwalificeren. De gevoeligheid voor geweld in de samenleving is volgens verschillende onderzoekers⁴¹ toegenomen, waardoor er sneller en vaker aangifte wordt gedaan en de politie op haar beurt ook meer geweld registreert.

Hoe dan ook: het aantal slachtoffers van (bedreiging met) geweld is in absolute termen zeer groot. Jaarlijks wordt circa een half miljoen keer gedreigd met geweld. Daarnaast vinden circa 400.000 gewelddadige incidenten plaats.

Noot 39 Slachtoffercijfers in enquêtes worden in procenten van de bevolking gepresenteerd. Deze zijn voor de vergelijkbaarheid met politiecijfers omgerekend naar aantallen en afgerond op duizendtallen. Door onzekerheidsmarges kunnen de werkelijke aantallen enkele tienduizenden lager of hoger liggen.

Noot 40 K. Wittebrood en M. Junger (2002), 'Trends in violent crime: a comparison between police statistics and victimization surveys'. In: *Social Indicators Research* (59) 2, p. 153-173.

Noot 41 H.J. Franke (1991), 'Geweldscriminaliteit in Nederland'. In: *Amsterdams Sociologisch Tijdschrift*, jrg. 18, nr. 3.

K. Wittebrood en M. Junger (1999), 'Trends in geweldscriminaliteit; een vergelijking tussen politiestatistieken en slachtofferenquêtes'. In: *Tijdschrift voor Criminologie*, jrg. 42, nr. 3.

<i>Geregistreerde criminaliteit: Geweldsmisdrijven</i>											
	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Nederland	74 691	76 787	87 132	91 738	101 320	104 336	106 410	109 887	110 509	109 154	111 888
25 grote gemeenten w.v.	37 293	38 853	45 506	48 232	52 914	54 110	54 416	54 280	53 652	52 422	53 422
Almere	592	827	1 009	1 115	1 008	1 105	1 387	1 417	1 481	1 472	1 479
Amersfoort	699	637	693	748	830	1 005	1 044	1 143	1 076	1 000	1 031
Amsterdam	9 321	9 267	11 534	12 030	12 724	12 293	10 649	10 324	10 312	10 581	10 713
Apeldoorn	790	831	948	1 007	1 154	1 132	1 082	983	980	1 037	1 045
Arnhem	878	887	1 009	1 320	1 496	1 623	1 597	1 889	1 668	1 561	1 567
Breda	810	917	1 170	1 205	1 372	1 424	1 502	1 473	1 656	1 603	1 593
Dordrecht	749	792	1 022	985	937	1 118	1 290	1 124	1 075	1 124	1 039
Ede	394	405	433	552	539	615	643	528	574	563	680
Eindhoven	1 324	1 658	1 674	1 979	2 283	2 632	2 742	2 541	2 435	2 470	2 654
Emmen	550	530	512	545	542	573	565	642	753	730	736
Enschede	733	745	916	852	1 021	1 060	1 023	1 098	1 097	1 072	1 178
Groningen	1 519	1 630	1 595	1 800	1 726	1 799	1 887	1 815	1 758	1 685	1 923
Haarlem	714	816	834	803	1 008	926	984	1 022	950	1 120	1 181
Haarlemmermeer	320	489	517	417	542	552	604	706	741	679	722
Leiden	734	785	909	1 059	1 226	1 111	1 156	1 028	1 023	1 206	1 129
Maastricht	850	295	882	953	1 016	926	1 124	1 167	1 130	1 100	1 119
Nijmegen	1 556	1 425	1 488	1 584	1 615	1 625	1 561	1 488	1 591	1 453	1 439
Rotterdam	5 480	6 000	6 867	7 332	8 182	8 057	8 786	8 455	8 461	7 905	7 673
's-Gravenhage	2 572	2 779	3 486	3 696	5 112	5 170	5 305	5 847	5 458	4 947	5 033
's-Hertogenbosch	872	975	1 054	1 148	1 212	1 293	1 326	1 294	1 305	1 323	1 347
Tilburg	1 459	1 462	1 768	1 824	2 072	2 383	2 293	2 293	2 286	2 280	2 345
Utrecht	2 497	2 718	2 988	2 984	2 974	3 117	3 332	3 271	2 971	2 695	2 798
Zaanstad	642	679	682	732	749	826	829	907	870	898	919
Zoetermeer	521	607	775	811	911	873	862	911	1 048	952	1 056
Zwolle	717	697	741	751	663	872	843	914	953	966	1 023
Overige gemeenten	37 398	37 934	41 626	43 506	48 406	50 226	51 994	55 607	56 857	56 732	58 466
Bron: CBS.											

Bijlage 4 OK-punten elders en vergelijkbare initiatieven

OK-punten in Amsterdam

Tekst afkomstig van:

http://www.eenveiligamsterdam.nl/thema's/thema's/buurt_thuis/ok-punten

(Geraadpleegd 9 december 2009)

Doelstelling

De Politie Amsterdam-Amstelland wil graag de burger betrekken bij het vergroten van de veiligheid. Doel van het opzetten van OK-punten is het bieden van een veilige haven aan slachtoffers of getuigen van geweld en aan mensen die zich op een andere manier onveilig of bedreigd voelen. De punten bevinden zich op openbare plekken, zoals horecavestigingen, winkels of wijkgebouwen. De OK-punthouder is getraind om de juiste hulp te bieden. Daarnaast spelen de OK-punten een belangrijke rol in het doorbreken van de heersende cultuur van afzijdigheid. Het inspireert en motiveert burgers hun steentje bij te dragen aan een veiliger, verdraagzamer samenleving, waarin meer oog is voor andermans angsten, zorgen en problemen.

Landelijk invoeren

Het is de bedoeling de OK-punten landelijk in te voeren. De Stichting Meld Geweld werkt hieraan, samen met het Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid, het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en het Ministerie van Justitie. Er zijn in Rotterdam op al meer dan 200 punten gerealiseerd. De politie Amsterdam-Amstelland gaat onderzoeken of het Rotterdamse concept ook geschikt is voor Amsterdam.

Training en certificaat

Voordat een organisatie OK-punt kan worden, volgen medewerkers een training om het OK-diploma en een certificaat te halen. Zij leren omgaan met mogelijke praktijksituaties en hoe een slachtoffer zich voelt.

Alle OK-punten in Amsterdam worden gekoppeld aan de meldkamer van de Politie Amsterdam-Amstelland. Deze OK-lokaties zijn in het Meldkamersysteem ingevoerd met een unieke code. Op die plek is immers het slachtoffer en de informatie te vinden en niet op de plaats delict. De politie kan op deze manier nog sneller en adequater handelen en de OK-punten weten zich gesteund in hun werk.

OK-punten in Tilburg

Bron: <http://www.twern.nl/index.php?cat=indebuurt> (geraadpleegd 9 december 2009)

'Al vierenveertig OK-punten in Tilburg en Hilvarenbeek'

Een OK-punt is een veilige plek waar iedereen die slachtoffer of getuige is van geweld ofwel zich op een andere manier onveilig of bedreigd voelt, wordt opgevangen. Bij elk OK-punt zijn mensen die hiervoor een training gehad hebben. Indien nodig kan een OK-punt hulp inroepen van politie of een familielid. Soms is even bijkomen en je verhaal doen al genoeg.

De Twern heeft in opdracht van de gemeente Tilburg en Hilvarenbeek de trainingen en begeleiding verzorgd voor de vierenveertig OK-punten. In 2009 worden er nog eens tien OK-punten gerealiseerd. De punten zijn te herkennen aan een rond uithangbord met de tekst: OK, een punt voor veiligheid. Er zijn er veel in de binnenstad van Tilburg en op de fietsroute tussen Tilburg en Hilvarenbeek. In een later stadium komen er mogelijk nog punten bij richting Oisterwijk. Door een lange levertijd bij de fabrikant hangen nog niet op alle 44 plekken de OK-borden. Verwacht wordt dat halverwege december de opvallende blauwe punten wel overal hangen.

De OK-punten in Tilburg

Bron: www.tilburg.nl

Veilige Huizen (Voorne-Putten)

In Voorne-Putten is het Project Veilig Huis actief dat sterke overeenkomsten vertoont met de OK-puntenaanpak. Het Project Veilig Huis biedt pleisterplaatsen langs fietsroutes voor scholieren en anderen. In een Veilig Huis kan hulp worden gegeven, bijvoorbeeld bij een lekke band, na een valpartij of om te schuilen bij slecht weer. Ook kan er een melding worden gedaan van verdachte omstandigheden of personen. Het doel is hulpverlening op zich en het terugdringen van onveiligheidsgevoelens.

De aanleiding voor de Veilige Huizen is een verkrachting van een jongetje in 2003. Dit veroorzaakte veel onrust onder scholieren en hun ouders. Het gebied is erg landelijk en er is weinig toezicht. Momenteel zijn er elf Veilige Huizen in Voorne-Putten en worden voorbereidingen getroffen om uit te breiden naar andere lokaties op Goeree-Overflakkee.

Trekker van Veilige Huizen is een vrijwilliger van politie, die door de gemeente Brielle wordt betaald. Partner is Veilig Verkeer Nederland. Communicatie over de veilige huizen verloopt via scholen en hun websites.

Opening van het eerste Veilig Huis in Hellevoetsluis

Stichting Ondersteuning Veilig Honk – Bergen op Zoom

De Stichting Ondersteuning Veilig Honk (SOVH) is in 2001 in Halderberge gestart door scholen. Het project lijkt erg op Veilig Huis: scholieren kunnen een veilige pleisterplaats vinden langs fietsroutes van huis naar school. De lokaties zijn huizen van vrijwilligers die doorgaans vaak thuis zijn. De kans op een gesloten deur is daardoor klein. De Veilige Honken zijn te herkennen aan een bord met het Veilig Honk-logo. Doel is het verlenen van hulp (fietspomp, band plakken; pleister plakken, contact opnemen met school, ouders of politie). Veilig Honk wordt gesteund door de gemeenten en scholen in de regio en heeft lokale sponsors, aldus hun site <http://www.sovh.nl/>.

Veilig Honk bord in Bergen op Zoom

Bijlage 5 Opvang slachtoffers

Hoeveel slachtoffers kunnen worden opgevangen?

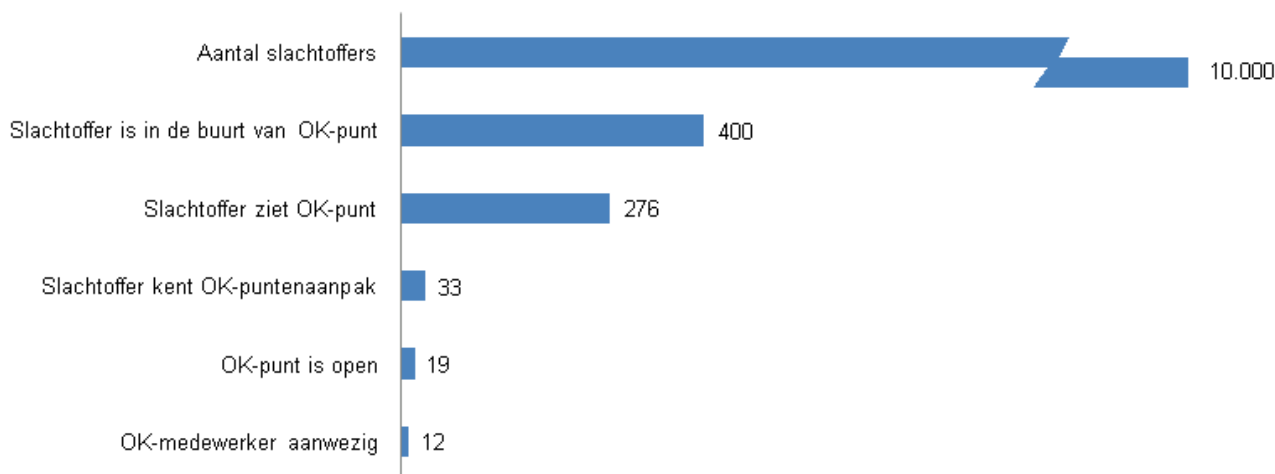
Logische doorrekening: twaalf slachtoffers per jaar

Er moet aan vijf voorwaarden worden voldaan voordat een geweldsslachtoffer bij een OK-punt zal binnengaan.

Er zijn jaarlijks 10.000 slachtoffers van geweld in Rotterdam, zo blijkt uit cijfers van het CBS. Slechts een klein deel van deze slachtoffers bevindt zich in de buurt van een OK-punt. Van degenen die wel in de buurt zijn, zien velen het OK-punt niet. Degenen die het OK-punt wel zien, weten niet allemaal wat een OK-punt is. Vervolgens zal niet elk OK-punt open zijn en er zal ook niet altijd een gediplomeerde OK-medewerker aanwezig zijn.

De doorrekening hieronder laat zien dat er naar verwachting twaalf slachtoffers per jaar kunnen worden opgevangen door een gediplomeerde OK-medewerker in een OK-punt. Dat is 0,1% van alle slachtoffers. Deze schatting wordt bevestigd door onze ronde langs 33 OK-punten. Daar waren in een jaar tijd drie slachtoffers opgevangen. Als wij alle 190 OK-punten hadden kunnen bezoeken waren we naar schatting op zeventien opgevangen slachtoffers uitgekomen.

Logische doorrekening aantal geweldsslachtoffers per jaar in OK-punten

Er zijn per jaar in Rotterdam circa 10.000 slachtoffers van geweld.⁴² Een deel van dit geweld speelt zich niet op straat af, maar binnen. Voor deze doorberekening nemen wij alle geweldsincidenten als uitgangspunt.

1 *Het slachtoffer moet zich in de buurt van een OK-punt bevinden*

Het landoppervlak van de gemeente Rotterdam is ongeveer 213 vierkante kilometer groot. Als elk OK-punt een bereik heeft van 100 meter rondom, dekt elk OK-punt (behalve als zij elkaar overlappen) een gebied

Noot 42 Er zijn 16 incidenten per duizend inwoners (CBS Slachtoffercijfers). Op een totaal van 585.000 inwoners, zijn dat dus 10.000 slachtoffers per jaar in Rotterdam.

van circa 200 bij 200 meter af. Samen dekken de huidige tweehonderd OK-punten dan zo'n acht vierkante kilometer af, wat neerkomt op 4 procent van het totale landoppervlak. Dat betekent dat 96 procent van alle geweldsslachtoffers meer dan honderd meter van een OK-punt verwijderd is⁴³. De kans is klein dat zij die afstand zullen overbruggen.

Van de 10.000 slachtoffers per jaar bevinden zich 400 in de buurt van een OK-punt.

2 *Zien*

Uit de quick-scan blijkt dat 53 procent van de OK-punten van buiten herkenbaar is. Nog eens 16 procent is met enige moeite herkenbaar (bord achter het raam). Samen is dus 69 procent van de OK-punten herkenbaar. Dat betekent dat 31 procent van de geweldsslachtoffers die in de buurt van een OK-punt zijn, het OK-punt niet zien.

Van de 400 slachtoffers in de buurt van een OK-punt, kunnen 276 het OK-punt vanaf de straat herkennen.

3 *Weten*

Vier procent van de Rotterdammers weet spontaan wat de OK-puntenaanpak is. Nog eens acht procent kent de aanpak als deze wordt uitgelegd. In totaal kent dus twaalf procent van de Rotterdammers de OK-puntenaanpak. Dat betekent dat 88 procent van de slachtoffers die in de buurt van OK-punt zijn en het OK-punt zien, niet weten wat de OK-aanpak inhoudt. De kans is aanwezig dat zij het OK-punt niet binnengaan.

Van de 276 slachtoffers die het OK-punt zien, weten 33 wat de OK-puntenaanpak betekent.

4 *Open*

In totaal was 58 procent van de OK-punten die wij hebben bezocht geopend. De rest (42 procent) was dicht. Dat zou betekenen dat bijna de helft van de slachtoffers die in de buurt van een OK-punt zijn, het OK-punt zien en weten wat een OK-punt is, voor een dichte deur staat.

Van de 33 slachtoffers die weten wat een OK-punt is, kunnen er 19 naar binnen omdat het OK-punt open is.

5 *Gediplomeerde medewerker aanwezig*

In 61 procent van de OK-punten die open waren en waar iemand aanwezig was, was een OK-gediplomeerde medewerker aanwezig. Dat betekent dat vier op de tien slachtoffers die een OK-punt bezoeken dat geopend is, daar geen gediplomeerde medewerker zullen aantreffen.

Van de 19 slachtoffers waar het OK-punt open is, treffen er 12 een gediplomeerde OK-medewerker aan.

Noot 43 Dit geldt alleen als alle OK-punten en alle slachtoffers van geweldsmisdrijven gelijkmatig over het hele grondgebied zijn verspreid. Dat is niet het geval, waardoor we hier op een onderschatting van de bereikbaarheid van de OK-punten uitkomen. Aan de andere kant zijn er ook aannames gedaan (bijvoorbeeld dat het slachtoffer in staat is naar het OK-punt toe te gaan) die voor een overschatting zorgen.

Bijlage 6 Resultaten quick scan

Een onderzoeker van DSP-groep is drie dagen naar Rotterdam gegaan om 57 OK-punten te bekijken en te fotograferen. Alle bezochte OK-punten zijn beschreven en beoordeeld op allerlei punten, soms objectief (zoals aanwezigheid van een uithangbord of de openingstijden), soms subjectief (veilig gevoel, vrouwvriendelijkheid).

Werkwijze

Eerst is een getrapte steekproef getrokken: er zijn drie gebieden in Rotterdam gekozen. Daarna zijn *alle* OK-punten in die drie gebieden bezocht. Dat leverde een steekproef van 57 OK-punten op verspreid over de stad en over verschillende soorten gebieden (wonen, werken, uitgaan).

Als er iemand aanwezig was in het OK-punt (dit was het geval bij 33 van de 57 OK-punten) is een kort gesprek gehouden met een medewerker. Waar een OK-gediplomeerde medewerker aanwezig was (20 OK-punten) is gevraagd of er slachtoffers of getuigen van geweld zijn opgevangen en geholpen.

Soort lokatie

Met behulp van de website www.okpunt.nl zijn alle 190 OK-punten in Rotterdam ingedeeld in soort lokatie: horeca, (semi) gemeentelijk en overig.

Soort lokatie	aantal
Horeca	51
(Semi)overheid	43
Anders	96
Totaal	190

- Ruim een kwart van alle OK-punten in Rotterdam (51 OK-punten, 27%) is gevestigd in een horecapand.
- Iets minder dan een kwart (43 OK-punten, 23%) is gevestigd in een pand van de (semi)overheid, zoals stadswinkels, bibliotheken of een pand van stadstoezicht. Het stadhuis zelf is bijvoorbeeld ook een OK-punt.
- De rest (96 OK-punten, 51%) valt in de categorie 'overig'. Het gaat hier vaak om gesubsidieerde instellingen zoals culturele-, sport-, en onderwijsinstellingen. Maar ook om een ziekenhuis, tankstation en winkels.

Herkenbaarheid	aantal
OK-bord buiten	30
OK-bord beperkt zichtbaar	9
Geen OK-bord	18
Totaal	57

- Van de 57 bezochte OK-punten hebben er 30 een uithangbord buiten hangen (53%). In twee gevallen was dit bord kapot.
- Eén op de zes punten (16%) heeft een bord of poster achter het raam. Deze punten zijn beperkt herkenbaar vanaf de straat, vooral in het donker.
- Een derde (32%) van de bezochte OK-punten was van buiten onherkenbaar. Enkele van deze punten hadden binnen wel een OK-oorkonde hangen, bijvoorbeeld achter de bar.

Open bij bezoek	aantal
Open	33
Gesloten	24
Totaal	57

OK-medewerker	aantal
Gesloten	24
Geen OK-medewerker	13
OK-medewerker aanwezig	20
Totaal	57

- 33 van de 57 OK-punten die door ons zijn bezocht waren open. De rest was dus gesloten. Het is geen voorwaarde dat een OK-punt 24 uur per dag open is. Toch is het opvallend dat overdag op een werkdag bijna de helft van de OK-punten gesloten is.
- Bij 20 van de 33 geopende OK-punten was een OK-gediplomeerde medewerker aanwezig. Bij de rest (39%) niet. Ook aan deze eis wordt in de praktijk dus niet altijd voldaan.

Als een OK-punt open moeten zijn én er een gediplomeerde medewerker moet zijn, is ongeveer een derde (20 van de 57 OK-punten of 35%) okee. Bijna tweederde (37 van de 57 OK-punten of 65%) is volgens deze definitie niet okee.

Open tijdens uitgaan	aantal
Ja	15
Onbekend	6
Nee	36
Totaal	57

Vrouwvriendelijke uitstr.	aantal
Ja	43
Enigszins	7
Nee	7
Totaal	57

- De meeste van de 57 OK-punten zijn niet open tijdens uitgaanstijden, dus van donderdagavond t/m zondagavond. Slechts 15 OK-punten (26%) is dit wel en 36 OK-punten niet (63%). Bij de rest is het onbekend (6 OK-punten, 11%)

- Hoewel het moeilijk objectief is vast te stellen, is voor elk OK-punt bezien of de uitstraling vrouwvriendelijk is. Bij 43 OK-punten was dat het geval (75%). Bij de rest was dit enigszins of niet het geval (elk 7 OK-punten, 12%). Dit werd veroorzaakt door de uitstraling van het pand zelf (vervalen, luguber, unheimisch, duister pand), de bereikbaarheid (achter een hek, erg achteraf gelegen, op een industrieterrein, achter een bord 'verboden toegang') of de eenduidigheid (onduidelijk wie of wat er gevestigd is).

Resultaat scores (aantal sterren per OK-punt)

Elk OK-punt in de steekproef is beoordeeld op drie objectieve criteria: Hangt er een bord? Is het OK-punt geopend? Is er een medewerker aanwezig die de OK-training heeft gevolgd? Deze beoordeling leidde voor elk OK-punt tot een waardering in de vorm van een aantal sterren: drie sterren was de maximaal haalbare score.

Score	Aantal OK-punten	Perc.
-	10	18%
*	27	47%
**	15	26%
***	5	9%
Totaal	57	100%

Slechts vijf van de bezochte OK-punten (9%) voldeden aan alle criteria. De grootste groep (47%) voldeed aan één criterium. Een kwart voldeed aan twee criteria (26%) en de rest voldeed aan geen van de criteria (18%). Hieronder wordt per OK-punt een uitgebreidere beschrijving gegeven.

OK?	*	*	***	*
Naam	Abou RakRak	Ayasofya Moskee/Stichting Vah-det	Bagel Bakery	Basisschool Het Spoor Heer Bokelweg
Bezoekadres	Van Cittersstraat 51a-53b 3022 LH Rotterdam	Mathenesserdijk 367 b 3026 GD Rotterdam	Schilderstraat 57a 3011 ER Rotterdam	Heer Bokelweg 258 3032 AD Rotterdam
Type lokatie	Overig	Overig	Horeca	overig
Lokatie				
Bereikbaarheid/ toeganke- lijkheid	Goed, aan grote weg	Goed	Goed, randje binnenstad	Aan drukke weg bij kruispunt
Algehele uitstraling/ gevoel van veiligheid	Weet niet goed wat zich afspeelt in pand	Veilig, welkom. Verder in de straat zit een rij garages naast elkaar met veel mensen buiten, beetje unheim- sich	Veilig, vriendelijk, veel aanloop	Enigszins verloederd, nabijheid onder- doorgang, lege drankflessen in planten- bak
Herkenbaarheid				
Bord?	Ja, buiten	Ja, buiten	Ja, buiten	Ja, buiten
Openingstijden				
Open/ dicht bij bezoek	Dicht	Dicht	Open	Dicht
Open do. av t/m zo. av	Weet niet	Nee	Ja	Nee
Aanwezig personeel				
Iemand aanwezig?	Nee	Nee	Ja	Nee
Bekend met OK-punt	N.v.t.	N.v.t.	Ja	N.v.t.
OK-medewerker aanwezig	Nee	Nee	Ja	Nee
Vrouwvriendelijk				
Vrouwvriendelijke uitstra- ling	Enigszins	Enigszins	Ja	Ja
OK in de praktijk				
Ooit hulp geboden, zo ja afgelopen 12 maanden?	Weet niet	Weet niet	Nee	Weet niet
Opmerkingen			Strategische plek aan rand uitgaansge- bied. Maar: 'Als er wat gebeurt midden in de nacht zijn wij niet open'.	
				

OK?	**	**	*	*
Naam Bezoekadres	Bibliotheek Kralingen-Crooswijk Goudse Rijweg 70 3031 CH Rotterdam (Semi) overheid/gemeente	Bibliotheek Overschie Willem Hedaweg 12 3043 AZ Rotterdam (Semi) overheid/gemeente	Bibliotheek Vreewijk Grift 44 3075 SB Rotterdam (Semi) overheid/gemeente	Bibliotheek Blijdorp Stadhoudersplein 37 3039 ER Rotterdam (Semi) overheid/gemeente
Type lokatie Lokatie				
Bereikbaarheid/ toeganke- lijkheid	Goed, aan drukke verkeersweg, bij kruising	Goed, wel iets afgelegen	Wat weggestopt, geen doorgaande route.	Goed, aan druk verkeersplein
Algehele uitstraling/ gevoel van veiligheid	Veilige uitstraling	Veilig, prettig gebouw	Vriendelijk, op (school)plein in woonwijk	Veilig, modern
Herkenbaarheid				
Bord?	Ja, achter raam	Ja, buiten	Ja, buiten	Ja, buiten
Openingstijden				
Open/ dicht bij bezoek	Open	Open	Dicht	Dicht
Open do. av t/m zo. av	Nee	Nee	Nee	Nee
Aanwezig personeel				
Iemand aanwezig?	Ja	Ja	Nee	Nee
Bekend met OK-punt	Ja	Ja	N.v.t.	N.v.t.
OK-medewerker aanwezig	Ja	Ja	Nee	Nee
Vrouwvriendelijk				
Vrouwvriendelijke uitstra- ling	Ja	Ja	Ja	Ja
OK in de praktijk				
Ooit hulp geboden, zo ja afgelopen 12 maanden?	Nee	Nee	Weet niet	Weet niet
Opmerkingen	Personeel is verplicht OK-training te volgen, aldus respondent. Of het hier bij de bibliotheek werkt wordt betwijfeld. 'Een stukje verderop zit een Esso-station, dat is vaker open en een meer waarschijnlijk hulp-punt.' 	Nog maar net open als OK punt. Respondent vraagt zich af of zij door de OK-training nu anders is gaan handelen. 		

OK?	*	**	**	**
Naam	Café De Pui	Café Het Nieuwe Concert	Café Restaurant DikT	Café Struisenburg
Bezoekadres	Oostzeedijk beneden 221 3061 VT Rotterdam Horeca	Zuidhoek 1 3082 PB Rotterdam Horeca	Hoogstraat 110 3011 PV Rotterdam horeca	Oostzeedijk 344 3063 CC Rotterdam Horeca
Type lokatie				
Lokatie				
Bereikbaarheid/ toegankelijkheid	Bruin café aan tramdijk, aan verkeersluwe parallelweg.	Goed, op hoek in woon/werkwijk	Goed, aan plein	Goed
Algehele uitstraling/ gevoel van veiligheid	Veilig, in volksbuurt, nabij andere horeca	Vriendelijk buurtcafé	Veilig, druk, gedeelde hoofdingang met bibliotheek	Veilig, bruin café/eetgelegenheid, in volksbuurt, in rij horecagelegenheden
Herkenbaarheid				
Bord?	Ja, buiten/ nee, niet aan gebouw	Nee	Ja, achter raam	Nee
Openingstijden				
Open/ dicht bij bezoek	Open	Open	Open	Open
Open do. av t/m zo. av	Ja	Ja	Nee	Ja
Aanwezig personeel				
Iemand aanwezig?	Ja	Ja	Ja	Ja
Bekend met OK-punt	Ja	Ja	Ja	Ja
OK-medewerker aanwezig	Nee	Ja	Ja	Ja
Vrouwvriendelijk				
Vrouwvriendelijke uitstraling	Ja	Ja	Ja	Ja
OK in de praktijk				
Ooit hulp geboden, zo ja afgelopen 12 maanden?	Weet niet	Ja, maar niet in kader van OK punten	Nee	Nee
Opmerkingen	Bord zit hoog aan verkeerspaal; er 'mag' hier niets aan de pui'. Je kijkt er makkelijk langs. Medewerker 'heeft niet veel met OK'.	Bord wordt binnenkort opgehangen, er hangt al wel een oorkonde achter de bar. Café is al tijden sleutelpunt voor de buurt, aldus respondent. Mensen lopen makkelijk binnen met allerlei problemen.	Bij de centrale ingang is een portier. Bord achter raam is slecht te zien.	OK heeft volgens respondent hier geen toegevoegde waarde. 'Dit is een veilig stukje. Misschien is het wel nodig in Crooswijk of Zuid, maar hier niet.' Waarom dan toch OK-punt? De vorige eigenaar is gevraagd en het kan nooit kwaad.
				

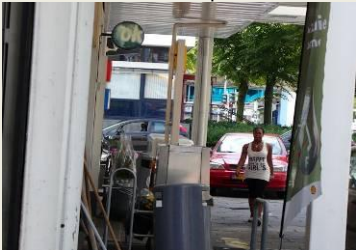
OK?		*	*	**
Naam	Cappucino	Casa Tiberias	CMO Stimulans	Coffee Studio
Bezoekadres	Korte Hoogstraat 23 3011 GK Rotterdam	Hugo Molenaarstraat 49b 3022 NP Rotterdam	Graaf Florisstraat 41-43 3021 CC Rotterdam	Binnenrotte 77 3011 HB Rotterdam
Type locatie	Horeca	Overig	Overig	Horeca
Lokatie				
Bereikbaarheid/ toeganke- lijkheid	Te voet goed bereikbaar, in winkel- straat in centrum	Enigszins, in woonwijk bij speel- plein	Goed	Goed, aan plein rand centrum
Algehele uitstraling/ gevoel van veiligheid	Veilig, welkom terras	Wat vervallen pand in woonwijk aan plein, verwaarloosde tuin, gesloten hekje	Statig pand in brede straat met hoge bomen	Veilig, gezellig, open, aan plein
Herkenbaarheid				
Bord?	Nee	Ja, achter raam	Ja, buiten	Ja, buiten
Openingstijden				
Open/ dicht bij bezoek	Open	Dicht	Dicht	Open
Open do. av t/m zo. av	Nee	Nee	Nee	Nee
Aanwezig personeel				
Iemand aanwezig?	Ja	Nee	Nee	Ja
Bekend met OK-punt	Ja	N.v.t.	N.v.t.	Ja
OK-medewerker aanwezig	Nee	Nee	Nee	Ja
Vrouwvriendelijk				
Vrouwvriendelijke uitstra- ling	Ja	Nee	Ja	Ja
OK in de praktijk				
Ooit hulp geboden, zo ja afgelopen 12 maanden?	Nee	Weet niet	Weet niet	Nee
Opmerkingen	'Hier loopt veel stadsbeveiliging - die zijn er snel bij als er wat mis is.' Regelmatig is er agressie op straat. Met Koninginnedag en Feyenoord- wedstrijden gaat café uit voorzorg dicht, aldus respondent. OK-boekje op leestafel.	OK-poster achter raam. Verder geen idee wat zich afspeelt in pand.		Half jaar geleden liep buiten op het pleintje een agressief, 'doorgedraaid persoon' die op auto's sprong. Politie gebeld en die was direct ter plaatse. Respondent weet niet of dit kwam door het directe nr. van het OK-punt.
				

OK?	**	**	**	*
Naam	Czerwinski Lijstenmakerij	Deelgemeente Noord	Diergaarde Blijdorp	Dona Daria
Bezoekadres	Rodenrijselaan 27 b 3037 XB Rotterdam	Eudokiaplein 35 3037 BT Rotterdam	Blijdorpplaan 8 3041 JE Rotterdam	Gerard Scholtenstraat 129 3035 SJ Rotterdam
Type lokatie	Overig	(Semi) overheid/gemeente	Overig	Overig
Lokatie				
Bereikbaarheid/ toeganke- lijkheid	Goed, woon/winkelstraat	Goed, aan plein bij winkels	Goed. Er zijn 3 ingangen, elk met bord, 1bij afgelegen en beruchte weg	Goed, open
Algehele uitstraling/ gevoel van veiligheid	Gezellige winkel, toegankelijk	Publieke ruimte, druk, loketten etc.	Ja, bedrijvigheid, professionele uitstraling en opvang.	Vriendelijke buurt, professionele uitstraling
Herkenbaarheid				
Bord?	Ja, buiten	Ja, achter raam	Ja, buiten	Ja, buiten
Openingstijden				
Open/ dicht bij bezoek	Open	Open	Open	Dicht
Open do. av t/m zo. av	Nee	Nee	Nee	Weet niet
Aanwezig personeel				
Iemand aanwezig?	Ja	Ja	Ja	Nee
Bekend met OK-punt	Ja	Enigszins	Ja	N.v.t.
OK-medewerker aanwezig	Ja	Ja	Ja	Nee
Vrouwvriendelijk				
Vrouwvriendelijke uitstra- ling	Ja	Ja	Ja	Ja
OK in de praktijk				
Ooit hulp geboden, zo ja afgelopen 12 maanden?	Nee	Ja; niet afgelopen 12 maanden	Ja, regelmatig, maar niet specifiek in kader van OK-punten.	Weet niet
Opmerkingen	Zelf slachtoffer geweest, wil bijdra- ge leveren aan mooiere maat- schappij, mentaliteit veranderen. Mist contact met Stichting Meld Geweld.	Twee medewerkers zijn 'van hoger- hand' aangewezen om training te volgen. 'Had geen toegevoegde waarde'.	Altijd al punt waar hulp kon worden geboden. Binnen en aan randen van het park te maken met ge- weldsincidenten. Eigen beheerders op park kunnen hulp bieden. Park aan route waar overvallen plaats- vinden.	
				

OK?	***	**	*	*
Naam	Engels	Hottie Sambal	Grand Café Restaurant Loos	Humanitas lokatie Nieuwe Perspectieven Noord
Bezoekadres	Stationsplein 45 3013 AK Rotterdam	Delistraat 28b 3072 ZL Rotterdam	Westplein 1 3016 BL Rotterdam	3036 SB Rotterdam
Type lokatie Lokatie	Horeca		Horeca	Overig
Bereikbaarheid/ toeganke- lijkheid	Zeer goed, centraal gelegen aan stationsplein. Nu minder bereikbaar door bouwput voor station.	Goed, aan plein aan doorlopende weg	Goed, open, op hoek bij haven,	Redelijk, in woonwijk
Algehele uitstraling/ gevoel van veiligheid Herkenbaarheid	Veilig, druk, welkom	Veilig, op sympathiek pleintje waar nog meer eettentjes zijn gevestigd	Vriendelijk, strategisch, in een buurt waar 's nachts veel publiek is	Veilig, woonomgeving, ruim
Bord?	Ja, buiten	Ja, achter raam	Nee	Ja, buiten
Openingstijden				
Open/ dicht bij bezoek	Open	Dicht	Open	Open
Open do. av t/m zo. av	Ja	Ja	Ja	Nee
Aanwezig personeel				
Iemand aanwezig?	Ja	Nee	Ja	Ja
Bekend met OK-punt	Niet al het personeel	N.v.t.	Ja	Enigszins
OK-medewerker aanwezig	Ja	Nee	Nee	Nee
Vrouwvriendelijk				
Vrouwvriendelijke uitstra- ling	Ja	Ja	Ja	Ja
OK in de praktijk				
Ooit hulp geboden, zo ja afgelopen 12 maanden?	Ja. Mensen die worden beroofd en hier hulp zoeken. Maar dat was ook al voordat het een OK-punt was.	Weet niet	Nee	Nee
Opmerkingen	Café fungeert als een soort VVV voor reizigers en bezoekers, aldus respondent. Goed contact met gemeente/politie, ook direct via 06, bewaking zit er tegen- over.		Is een goede lokatie om hulp in nood te verlenen, aldus respondent. 'Dat doen we sowieso ongeacht OK. We beschikken ook al over BHV dus OK voegt niet veel toe.'	Twee medewerkers hebben diplo- ma, nu met vakantie, normaal wel aanwezig.
				

OK?	*	***	*	
Naam	Knooppunt Kralingen	Kwiezien	Shoarma Pizza Döner Konak	Kunststichting Regenboog
Bezoekadres	Weteringstraat 275 3061 PN Rotterdam	Delistraat 20/22 3072 ZK Rotterdam	Spoorsingel 77 3033 GJ Rotterdam	Putsebocht 16a 3037 HK Rotterdam
Type locatie	Overig	horeca	Horeca	Overig
Lokatie				
Bereikbaarheid/ toegankelijkheid	Redelijk, in woonwijk	Goed, aan plein aan doorlopende weg	Goed, bij Noord uitgang centraal station	Doorgaande weg, goed
Algehele uitstraling/ gevoel van veiligheid	Beetje vervallen gemeentegebouw in achterstandswijk	Hip restaurant aan pleintje	Drukke shoarmatent, veel pratende mensen, bedrijvig	Wat duister pand in woonwijk, weet niet wat er speelt, wat winkeltjes in omgeving
Herkenbaarheid				
Bord?	Ja, maar kapot en slechts aan 1 kant herkenbaar	Ja, achter raam	Nee	Nee
Openingstijden				
Open/ dicht bij bezoek	Dicht	Dicht (wel al iemand aanwezig)	Open	Weet niet
Open do. av t/m zo. av	Nee	Ja	Ja	Weet niet
Aanwezig personeel				
Iemand aanwezig?	Nee	Ja	Ja	Nee
Bekend met OK-punt	N.v.t.	Ja	Enigszins	N.v.t.
OK-medewerker aanwezig	Nee	Ja, als restaurant open is	Nee	Nee
Vrouwvriendelijk				
Vrouwvriendelijke uitstraling	Ja	Ja	Ja	Nee
OK in de praktijk				
Ooit hulp geboden, zo ja afgelopen 12 maanden?	Weet niet	Nee	Nee	Weet niet
Opmerkingen		Is een wijk met slechte reputatie, gaat wel al veel beter	Aanvankelijk dacht respondent dat OK stond voor hygiënisch. Eigenaar met diploma is op vakantie. Oorkonde hangt binnen.	Duister pand, erg gesloten: geblindeerde ramen, achterstallig onderhoud, geen informatie over openingstijden.
				

OK?	***	*	*	**
Naam	McDonald's Coolsingel	McDonald's Satellite	Padres de Familia	Proeflokaal de Ridder
Bezoekadres	Coolsingel 44 3011 AD Rotterdam Horeca	Coolsingel 125 3012 AG Rotterdam Horeca	Tidemanstraat 18 3022 SJ Rotterdam Overig	Mauritsweg 28 3012 JS Rotterdam Horeca
Type lokatie				
Lokatie				
Bereikbaarheid/ toegankelijkheid	Drukke winkelstraat	Drukke winkelstraat	In woonwijk, toegankelijk	Goed, centraal, doorgaande route naar centraal station
Algehele uitstraling/ gevoel van veiligheid	Hectisch, bedrijvig	Hectisch, bedrijvig	Wijkpost, wat harde uitstraling, Bekladde deur, onduidelijk wat in dit pand is gevestigd.	Veilig, druk, bruin café
Herkenbaarheid				
Bord?	Ja, buiten	Nee	Ja, buiten	Nee
Openingstijden				
Open/ dicht bij bezoek	Open	Open	Dicht	Open
Open do. av t/m zo. av	Ja	Nee	Nee	Ja
Aanwezig personeel				
Iemand aanwezig?	Ja	Ja	Nee	Ja
Bekend met OK-punt	Ja	Ja	N.v.t.	Ja
OK-medewerker aanwezig	Ja	Ja	Nee	Ja
Vrouwvriendelijk				
Vrouwvriendelijke uitstraling	Ja	Ja	Nee	Ja
OK in de praktijk				
Ooit hulp geboden, zo ja afgelopen 12 maanden?	Ja, maar niet in kader van OK; niet afgelopen 12 maanden	Nee	Weet niet	Ja, maar voordat OK punt was; niet afgelopen 12 maanden
Opmerkingen	Alle managers hebben cursus omgaan met agressie gevolgd. Respondent hoort wel verhalen van getuigen van geweld, die als stoere verhalen over tafel gaan. 	Manager is te druk, maar licht zijn personeel in over OK. 	Dit punt staat onder twee namen als OK-punt geregistreerd (Padres de Familia en Vereniging Jugoslavija) 	Mooi initiatief, aldus respondent. Kent oprichtster OK goed en kent haar achterliggende gedachten. 'Je bent een openbare gelegenheid en dus ben je aanspreekpunt'. Wacht naar eigen zeggen al drie jaar op nieuw bord en lamp.

OK?	★★		*	
Naam	Quick Service Kievit	R.K. Basisschool Dominicus	Roteb lokatie Albatroslaan	Roteb lokatie Brielselaan
Bezoekadres	Slinge 244 3085 EX Rotterdam Overig	Noorderhavenkade 45-49 d 3039 RG Rotterdam Overig	Albatroslaan 68 3082 ZC Rotterdam (semi) overheid/gemeente	Brielselaan 175 3081 AC Rotterdam (semi) overheid/gemeente
Type lokatie				
Lokatie				
Bereikbaarheid/ toeganke- lijkheid	Goed, aan doorgaande weg	Goed, maar wel even zoeken naar hoofdingang	Slecht, op een achteraf bedrijven- terrein, weggestopt naast een sportveld, aan de rand van woon- wijk Ligt erg achteraf, stille omgeving, tussen groen, verhoogt veiligheids- gevoel niet	Onbereikbaar: OK-punt ligt aan drukke weg op een bedrijventerrein achter bord 'Verboden toegang'.
Algehele uitstraling/ gevoel van veiligheid	Punt wordt druk bezocht, veilig	Veilig, spelende kinderen op schoolplein		
Herkenbaarheid				
Bord?	Ja, buiten	Nee	Ja, buiten	Weet niet
Openingstijden				
Open/ dicht bij bezoek	Open	Dicht	Open	Weet niet
Open do. av t/m zo. av	Ja	Nee	Nee	Nee
Aanwezig personeel				
Iemand aanwezig?	Ja	Nee	Ja	Weet niet
Bekend met OK-punt	Enigszins	N.v.t.	Enigszins	N.v.t.
OK-medewerker aanwezig	Nee	Nee	Nee	Weet niet
Vrouwvriendelijk				
Vrouwvriendelijke uitstra- ling	Ja	Ja	Nee	Nee
OK in de praktijk				
Ooit hulp geboden, zo ja afgelopen 12 maanden?	Ja, allerhande hulp, maar dat ge- beurde altijd al. Niet afgelopen 12 maanden	Weet niet	Weet niet	Weet niet
Opmerkingen	Er zijn drie medewerkers met OK- certificaat, twee nu op vakantie			
				

OK?		**	**	*
Naam Bezoekadres	Roteb lokatie Colosseumweg Colosseumweg 450 3075 LZ Rotterdam (semi) overheid/gemeente	Sigarenhoek Katendrecht Rechthuislaan 31 3072 LC Rotterdam Overig	Smaak Van Vollenhovenstraat 15 3016 BE Rotterdam Horeca	Sport en Recreatie Lombardijen Menanderstraat 89 3076 AG Rotterdam Overig
Type lokatie Lokatie				
Bereikbaarheid/ toeganke- lijkheid	OK punt bevindt zich in industriege- bied aan grote weg, geen door- gaand voetpad of fietspad. Groot hek voor het bedrijventerrein met bord 'Geen toegang'	Sigarenhandel in woonwijk, goed bereikbaar, borden buiten, dus kan zien dat winkel open is. Gastvrije eigenaar, welkom	Door hek dat open staat, uitnodi- gend, uitgaanslokatie	In wijkcentrum, in hofje in woonwijk
Algehele uitstraling/ gevoel van veiligheid			Veilig, in overdekte gang met gale- ries en trendy eetgelegenheden.	Veilig, wellicht 's avonds iets minder
Herkenbaarheid				
Bord?	Ja, buiten	Ja, buiten	Nee	Ja, buiten
Openingstijden				
Open/ dicht bij bezoek	Weet niet	Open	Open	Dicht
Open do. av t/m zo. av	Nee	Nee	Ja	Nee
Aanwezig personeel				
Iemand aanwezig?	Nee	Ja	Ja	Nee
Bekend met OK-punt	N.v.t.	Ja	Niet al het personeel	N.v.t.
OK-medewerker aanwezig	Nee	Ja	Ja	Nee
Vrouwvriendelijk				
Vrouwvriendelijke uitstra- ling	Nee	Ja	Ja	Ja
OK in de praktijk				
Ooit hulp geboden, zo ja afgelopen 12 maanden?	Weet niet	Nee	Nee	Weet niet
Opmerkingen		Respondent is bekend met geweld en het leed daaromheen. En hoe daarmee om te gaan. Komt uit oorlogsgebied en is in januari over- vallen. Is een wijk met slechte repu- tatie, gaat wel al veel beter.	Er is ook camerabewaking. Samen met andere bedrijven in de gang afspraken gemaakt over veiligheid. Naar eigen zeggen zijn andere panden ook OK-punten en vervullen ze collectief de plicht herkenbaar veilig te zijn.	Lang zoeken naar huisnr. 89 waar het punt is gevestigd.
				

OK?		**	*	
Naam	Sport en Recreatie Schuttersveld	Sport en Recreatie Tamboer	Sportfondsenbad Rotterdam Noord N.V.	Stadstoezicht - lokatie Maastunnel Charloiszijde
Bezoekadres	Crooswijksestraat 93 3034 AE Rotterdam overig	Pijperstraat 37 3034 BG Rotterdam overig	Van Maanenstraat 8 3038 CZ Rotterdam overig	Charloisse Hoofd 27 3087 CA Rotterdam (semi) overheid/gemeente
Type lokatie				
Lokatie				
Bereikbaarheid/ toeganke- lijkheid	Aan doorgaande weg.	Goed, twee ingangen, centraal in wijk nabij winkelcentrum.	Goed, centraal	Ligt aan veld aan water, naast metrostation
Algehele uitstraling/ gevoel van veiligheid	Onveilige buurt, zwembad is wel een plek waar je naartoe zou gaan voor hulp en bijstand	In Crooswijk, probleemwijk. Prettige uitstraling.	Veilig, professioneel	Gebouw is mooi, omgeving open en overdag veilig gevoel, maar erg zoeken naar medewerkers
Herkenbaarheid				
Bord?	Nee	Ja, buiten	Ja, buiten	Nee
Openingstijden				
Open/ dicht bij bezoek	Open	Open	Open	Weet niet
Open do. av t/m zo. av	Nee	Nee	Ja	Nee
Aanwezig personeel				
Iemand aanwezig?	Ja	Ja	Ja	Nee
Bekend met OK-punt	Is geen OK-punt	Ja	Enigszins	N.v.t.
OK-medewerker aanwezig	Nee	Ja	Nee	Nee
Vrouwvriendelijk				
Vrouwvriendelijke uitstra- ling	Enigszins	Ja	Ja	Nee
OK in de praktijk				
Ooit hulp geboden, zo ja afgelopen 12 maanden?	Nee	Ja, maar niet in kader van OK- punten	Weet niet	Weet niet
Opmerkingen	Is geen OK-punt en wil dat ook niet zijn	Hier worden sowieso mensen opge- vangen, ook slachtoffers van ge- weld. Er is een raadsman, EHBO. OK heeft geen toegevoegde waar- de. Mensen stappen sneller naar familie dan naar hier, aldus respon- dent	De 'normale' opleiding voor perso- neel leert ook om te gaan met agressie en met slachtoffers van geweld	Erg onduidelijk. Niemand aan de receptie. Op gebouw staat ook niet aangegeven dat stadstoezicht het pand gebruikt.
				

OK?	*	*		
Naam	Stadstoezicht Mathenesserlaan	Stadstoezicht Zuidplein	Stichting ANMO	Theater Walhalla
Bezoekadres	Mathenesserlaan 540 3023 HL Rotterdam (semi) overheid/gemeente	Zuidplein 200 3083 CX Rotterdam (semi) overheid/gemeente	Joubertstraat 2f 3072 XW Rotterdam overig	Sumatraweg 9-11 3072 ZP Rotterdam overig
Type lokatie				
Lokatie				
Bereikbaarheid/ toegankelijkheid	Goed, centraal	Ligt aan drukke weg	Aan open plein	Toegankelijk, in woonwijk
Algehele uitstraling/ gevoel van veiligheid	Gemeentepand aan druk kruispunt/plein, veilig	Redelijk veilig, ligt aan rand winkelcentrum, bedrijvigheid	Vriendelijk	Vriendelijk, opgeknapte buurt, mensen op straat
Herkenbaarheid				
Bord?	Ja, buiten	Ja, buiten	Nee	Nee
Openingstijden				
Open/ dicht bij bezoek	Open	Open	Dicht	Dicht
Open do. av t/m zo. av	Nee	Nee	Nee	Weet niet
Aanwezig personeel				
Iemand aanwezig?	Ja	Ja	Nee	Nee
Bekend met OK-punt	Enigszins	Nee	N.v.t.	N.v.t.
OK-medewerker aanwezig	Nee	Nee	Nee	Nee
Vrouwvriendelijk				
Vrouwvriendelijke uitstraling	Enigszins	Enigszins	Ja	Ja
OK in de praktijk				
Ooit hulp geboden, zo ja afgelopen 12 maanden?	Weet niet	Nee	Weet niet	Weet niet
Opmerkingen	Personeel weet pas twee dagen ongeveer wat OK is omdat Stichting Meld Geweld flyers heeft verstuurd. Daarnaast is er sowieso al directe lijn met politie	Medewerker weet niet wie van de organisatie zich ermee bezig houdt en wie de training heeft gevolgd. Had er nog nooit van gehoord.		
				

OK?	*	*		*
Naam	Vereniging Birlik	Vereniging JugoslaviJa	Vereniging van Werkende Grieken	Welkomcentrum De Put-Stichting voor Vernieuwing en Participatie
Bezoekadres	Putseplein 25-26 3073 HT Rotterdam	Tidemanstraat 18 3022 SJ Rotterdam	Rembrandtstraat 93 3035 LN Rotterdam	Putseplein 28 3073 HT Rotterdam
Type lokatie	overig	overig	overig	overig
Lokatie				
Bereikbaarheid/ toegankelijkheid	In woonwijk, toegankelijk	In woonwijk, toegankelijk	In woonwijk, toegankelijk, ruime groene straat	In woonwijk, toegankelijk
Algehele uitstraling/ gevoel van veiligheid	Open, veel starende mannen in theehuis ernaast (die zeer vriendelijk blijken te zijn)	Wijkpost met harde uitstraling, bekladde deur, onduidelijk wie er zijn gevestigd	Buiten laat niets zien dat dit pand publiekelijk toegankelijk is	Gemeentegebouw, ambtelijk
Herkenbaarheid				
Bord?	Ja, buiten	Ja, buiten	Nee	Ja, buiten
Openingstijden				
Open/ dicht bij bezoek	Dicht	Dicht	Dicht	Dicht
Open do. av t/m zo. av	Onbekend	Nee	Nee	Nee
Aanwezig personeel				
Iemand aanwezig?	Nee	Nee	Nee	Nee
Bekend met OK-punt	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
OK-medewerker aanwezig	Nee	Nee	Nee	Nee
Vrouwvriendelijk				
Vrouwvriendelijke uitstraling	Ja	Enigszins	Ja	Ja
OK in de praktijk				
Ooit hulp geboden, zo ja afgelopen 12 maanden?	Weet niet	Weet niet	Weet niet	Weet niet
Opmerkingen		Dit punt staat onder twee namen als OK-punt geregistreerd (Padres de Familia en Vereniging JugoslaviJa)		
				

OK?	★	★	★	★★★
Naam	Welzijn Noord, lokatie Basta	Welzijn Noord, lokatie De Propeller	Welzijn Noord, lokatie Het Lispunt	White Elephant
Bezoekadres	Schoterbosstraat 17 3032 CN Rotterdam overig	Jacob Loisstraat 18 3033 RD Rotterdam overig	Voorburgstraat 164 3037 BR Rotterdam overig	West-Kruiskade 73/B 3014 AM Rotterdam horeca
Type lokatie				
Lokatie				
Bereikbaarheid/ toeganke- lijkheid	Redelijk	Goed, wijkgebouw, nieuwbouw, aan pleintje	In woonwijk bij speeltuin	Goed, aan drukke straat, veel volk
Algehele uitstraling/ gevoel van veiligheid	Beetje luguber: rand bedrijventer- rein. Er wordt gebouwd, grote par- keergarage	Stil op straat	Buurtcentrum, vrijwilligers, even zoeken naar ingang	Modern Noord-Afrikaans restaurant aan berucht onveilige, drukke straat.
Herkenbaarheid	Ja			
Bord?		Ja, achter raam	Nee	Ja, buiten
Openingstijden	Ja, buiten			
Open/ dicht bij bezoek		Dicht (maar wel toevallig mensen aanwezig i.v.m. vergadering)	Open	Open
Open do. av t/m zo. av	Dicht	Nee	Nee	Ja
Aanwezig personeel				
Iemand aanwezig?	Nee	Ja	Ja	Ja
Bekend met OK-punt	Nee	Ja	Ja	Ja
OK-medewerker aanwezig	N.v.t.	Ja	Nee	Ja
Vrouwvriendelijk				
Vrouwvriendelijke uitstra- ling	Enigszins	Ja	Ja	Ja
OK in de praktijk				
Ooit hulp geboden, zo ja afgelopen 12 maanden?	Weet niet	Nee	Nee	Nee
Opmerkingen			Centrum moet meer aandacht ge- ven aan feit dat dit OK-punt is. 'We ontvangen hier groepen Turkse, Marokkaanse en Antilliaanse mei- den en daar zou OK opvang uit- komst voor kunnen bieden.'	'Er is hier al veel politie op straat, bijna elke 5 minuten. Geweld in de zaak lossen we zelf wel op. Het is fijn als mensen weten dat ze hier op hun gemak kunnen zitten, eten, etc. Maar mensen moeten het wel we- ten.'
				

OK?	✱
Naam	Wijkgebouw Middelburgt
Bezoekadres	Plein 1953 – 191 3086 EM Rotterdam
Type lokatie	Overig
Lokatie	
Bereikbaarheid/ toegankelijkheid	Aan winkelplein in buitenwijk Rotterdam
Algehele uitstraling/ gevoel van veiligheid	Openbaar, aan open plein, mensen op straat
Herkenbaarheid	
Bord?	Ja, buiten
Openingstijden	
Open/ dicht bij bezoek	Open
Open do. av t/m zo. av	Nee
Aanwezig personeel	
Iemand aanwezig?	Ja
Bekend met OK-punt	Enigszins
OK-medewerker aanwezig	Nee
Vrouwvriendelijk	
Vrouwvriendelijke uitstraling	Ja
OK in de praktijk	
Ooit hulp geboden, zo ja afgelopen 12 maanden?	Nee
Opmerkingen	Naast het centrum zit een bewonersorganisatie, daar worden mensen met hulpvragen doorgegaans naar doorverwezen.